BOCKEN
2019

MEDLEMSBLAD FÖR KUNGL. HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

BOCKEN 2019

Årgång 82

Ansvarig utgivare och redaktion
Jan-Olof Strandberg (ansvarig utgivare)
Bo Tangfelt
Olle Larsson
Kontaktinformation: www.i14.se/bocken.html

Kamratföreningens sekreterare
Hans Beminge
Sparbiten 2
806 48 Gävle
Telefon: 026-16 74 17

Kamratföreningens kassör
Rune Westergren
Fabriksgatan 8
806 45 Gävle
Telefon: 070-594 00 29

Kamratföreningens plusgiro
13 73 32-3

I 14 S plusgiro
25 86 42-8

Medlemsavgifter för år 2019
Kamratföreningen 150:-, ständigt medlemskap 2250:-
Familjemedlem 75:-

Kamratföreningens hemsida
www.i14.se

I 14 S hemsida
www.i14.se/i14s.html

* * *

DINA MILITÄRA MINNEN

Härmed uppmanas du som har personliga militära minnen från den tiden då Hälsinge Regemente fanns i Gävle alternativt minnen från tiden efter nedläggningen att på enklaste sätt teckna ned och skicka in dessa. Texter som är personliga med upplevelser från nuvarande Gävleborgsbataljonen, det förband som bär regementets traditioner vidare, välkomnas också

Redaktionen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sida

Förord 2

Kamratföreningens ordförande har ordet 3

C Gävleborgsgruppen har ordet 5

C MR M har ordet 7

Ett solvarv - 2019 10

Årets KFÖ - ”Bästa någonsin” 20

Veterandagen 2019 25

Skogsbranden i Kårböle 26

Försvarsattaché i Tokyo 31

Trebefälssystemet – nytt igen! 36

Arméchefens tal årsmötet 2019 40

Gästrike Militärhistoriska Förening 47

Ett avtal tecknas på Gävle slott - Bocken 1939 49

Från Gästrikefänika till Hälsinge regemente 52

Ryssarnas anfall mot Gävle 1719 58

Till häst, IS 1 - 1958 60

Diverse notiser från förr 61

Några ord om korv 64

En ordförande lämnar av 66

Ur Hilding Kvists minnen 78

Höstresan 2019 80

Soldathemmet och Soldatkyrkan 81

Kamratföreningens årsmöte 2019 84

Kamratföreningens verksamhet 2018 – ett sammandrag 88

I 14S verksamhet 2018 91

Minnestavlan 2018 – 2019 92

FÖRORD

av redaktionen - Bocken

Årets utgåva av Bocken som du håller i din hand är den här redaktionens tredje i ordningen. Föregående årets Bocken var välfylld med artiklar tack vare det åttioåriga jubileet (och fantastiska bidrag till artiklar). En förhoppning från redaktionens sida är att även årets Bocken ska upplevas som välfylld och läsvärd.

Innehållet i årets Bocken är uppdelad på det viset att kamratföreningens verksamhet ska återges i form av olika artiklar. En annan verksamhet som ska speglas är Gävleborgsbataljonens verksamhet det gångna kalenderåret. Alla som var med ”när det begav sig” kommer ihåg ”Ett solvarv” där regementets verksamhet, ett utbildningsår, återgavs månadsvis. I Bocken av i dag och 2019 får ”Ett solvarv” i jämförelsen med tidigare en något annorlunda utformning, detta med hänsyn till skillnaderna i verksamheterna då och nu. Till detta skall även läggas ett antal artiklar som beskriver bataljonens större övningar eller händelser under det gångna året.

Den tredje kategorin, utöver återspeglingen av Kamratföreningens verksamhet och bataljonens gångna år, utgörs av ett område aktuella händelser inom försvarsmakten. Det kan vara ämnen nära oss eller som påverkar vår verksamhet. I årets Bocken avspeglas den här kategorin bl a i en artikel av mellersta militärregionens chef som beskriver den organisationsförändring som sker i och med kommande årsskifte, arméchefens tal vid årsmötet och det nya befälssystemet.

Vi har ambitionen att servera er läsare ett eller flera personporträtt och i årets Bocken har vi därför nöjet att återge vår förre ordförandes, övlgr Rolf Dahlström, militära gärning. En Bocken ska självfallet även innehålla en portion av historiska artiklar. I år råkar vi dessutom att ”fira” 300 år sedan ryssen anföll Gävle och självklart så går det att läsa om detta i årets Bocken. Sist men inte minst finns det också korta berättelser i form av, som i årets utgåva, anekdoter.

Slutligen, har du en god historia med militär anknytning som behöver berättas, i nutid eller i dåtid, nedteckna densamma och skicka in till oss i redaktionen. Gärna med bilder till berättelserna. Räkna med att bidragen kommer in, även om det inte sker omedelbart. Vi är i full färd att skapa en ”artikelbank”, något som behövs då ambitionen är att vår årsskrift ska ges ut under många år framåt.

Med detta önskar vi i redaktionen för Bocken, en god läsning och på återhörande.

KAMRATFÖRENINGENS ORDFÖRANDE HAR ORDET

Anders Jansson Gladh, kamratföreningens ordförande

Anders Jansson Gladh ny ordförande för Kungliga Hälsinge regementes kamratförening

Jag vill först återigen tacka Er för att jag fått Ert förtroende att vara ordförande för Kungl Hälsinge regementes kamratförening. Att ta ansvar för en förening som har växt från ca 270 medlemmar till dagens ca 450, vilket är helt emot strömmen i föreningssverige där medlemsantalen sjunker. Det är både en bedrift och en utmaning. Samtidigt, tack vare en lång rad envisa redaktörer och kunniga skribenter, lever det kulturhistoriska dokumentet boken Bocken vidare.

Kungliga Hälsinge regementes kamratförenings viktigaste uppgifter är att stärka samhörigheten mellan nuvarande, förutvarande och tillkommande ”Hälsingar” samt att vårda våra traditioner. Att ”Hälsingar” träffas och umgås under trevliga former, är grunden för vår förenings gemenskap och sammanhållning.

Många känner en oro för utvecklingen som sker i Ryssland. Vi ska därför främja försvarsviljan och verka för ett starkare försvar genom att informera om den säkerhetspolitiska utvecklingen i närområdet och om försvarets utveckling i Gävleborg och Sverige.

Om försvarsberedningen förslag går igenom i riksdagen innebär detta att armén ökar till fyra brigader, fyra nya regementen etableras och antalet värnpliktiga utökas till 8 000. Målet med förstärkningarna är att Sverige ska klara sig på egen hand under minst tre månader vid en kris och med krigshandlingar på svensk mark. Om allt som beslutats genomförs så resulterar detta i den största militära upprustningen sedan 1940-talet.

Tonvikten i förstärkningarna ligger på armén som föreslås bestå av tre mekaniserade brigader, samt en lättare motoriserad brigad som ska försvara Stockholmsområdet. En av de tre mekaniserade brigaderna som föreslås ska vara tränad för krigföring i Norrland och därmed kunna skickas till Finland som stöd vid krigsfara eller krig. Dessutom ska en mycket omfattande upprustning av hemvärnet ske med nya fordon, båtar, granatkastare och nya pansarvärnsvapen – en upprustning som även kommer Gävleborgsbataljonen till del.

För att klara uppgiften att utbilda soldater föreslås fyra nya regementen, varav ett som etableras i Arvidsjaur och ett i Göteborg. De två andra regementena ska utbilda soldater i syfte att skydda ett visst territorium. Falun, Härnösand, Sollefteå och Östersunds kommuner har visat intresse för de sistnämnda två regementena. Min förhoppning är att ett av regementena hamnar i Falun. Det är mycket viktigt för skyddet av nedre Norrland, tillgång till övningsfält och det underlättar personalförsörjningen.

Därutöver föreslås att Luftstridsskolan i Uppsala ombildas till en flygflottilj och att fler krigsflygbaser återupprättas så att stridsflygplanen kan spridas ut bättre vid risk för angrepp.

Förslagen bedöms innebära att försvarsbudgeten behöver utökas till totalt 84 miljarder kronor, en summa som motsvarar 1,5 procent av BNP. Tanken är att budgeten årligen ökar med fem miljarder kronor från och med 2025 så att nivån till de 84 miljarderna uppnås.

Att verka för ett starkare försvar av Sverige är viktigt, inte minst i Nedre Norrland med ett starkare hemvärn och ett återuppstått Dalregemente i Falun!

Slutligen, ett tack till alla er som under året har bidragit till Kungliga Hälsinge regementes kamratförening verksamhet!

C GÄVLEBORGSGRUPPEN HAR ORDET

av mj Fredrik Almér (t f C GBG)

Vinden har kantrat - och vänt – till tillväxt.

Överbefälhavaren samlade krigsförbandscheferna i Enköping den 3 september i år där han redogjorde för hur Försvarsmakten skall utvecklas mot 2025-2035.

Han lade till ytterligare ett ”T” – ”TILLVÄXT” till sina tidigare ”ÖB:s fyra T:n”- ”Tröskeleffekt, Tillsammans, Trovärdighet och Tillgänglighet”.

Helt klart i ÖB:s målbild är att vi skall strida tillsammans, oavsett vapenslag eller tillhörighet i armén, marinen, flygvapnet eller hemvärnet. Detta visas inte minst i de återupptagna fältövningarna för Hemvärnsförbanden där flygförband och marinförband är givna deltagare och understöds av Hemvärnet. Tillväxten de kommande 10 åren innebär därmed att Hemvärnsförbandens roll som en garant för flyg- och marinförbands skydd blir ännu viktigare då förbanden ersätter många av de Säk-förband som fanns förr. Hemvärnet blir därmed en förutsättning för att både fältförbanden i armén, marinen och flygvapnet erhåller det skydd de behöver för mobilisering och därefter skyddet av baseringarna.

Det ekonomiska paradigmskiftet i svenska försvarspolitik har inneburit att utbildningsgruppen som företeelse har gått från att vara ifrågasatt, skall man verkligen ha utbildningsgrupper över ytan, till att bli en förutsättning för Försvarsmaktens tillväxt utanför dagens garnisoner, kan vi återväcka de gamla garnisonsorterna till nya regementen eller utbilda rekryter till regionala förband? Detta är ytterst glädjande och det finns idag en stor framtidstro i organisationen. Gävleborgsgruppen har under de senaste tio åren gått ifrån att vara nedläggningshotad och ordentligt nedbantad år 2013 till att i nuläget växlat upp till det dubbla antalet anställda. Prognosen visar att vi kommer att behöva fortsätta växa för att möta Försvarsmaktens behov av utbildning av rekryter och hemvärnsförband. Idag planerar vi för utbildning av rekryter de kommande åren 2020 och 2021. Investeringar planeras och arbetet sker fortlöpande med utveckling av utbildningsförutsättningarna både för rekryter och hemvärnspersonal. I närtid har bland annat beslut fattats om nybyggnation av ett nytt sanitetshus i Marma.

Framtiden för utbildningsgruppen i Gävle ser ljus ut och vi fyller ständigt på med modern kompetens i leden där vi idag hittar Försvarsmaktens alla personalkategorier, civilanställda, anställda soldater, specialist- och taktiska officerare.

ÖB:s målbild att vi tillsammans skall tillväxa och skapa tillgängliga förband som ger trovärdighet och skapar en tröskeleffekt arbetar vi dagligen mot.

Sist men inte minst så har utbildningsgruppen från den första oktober fått en ny chef, övlt Håkan Berglind. Håkan kommer närmast från Livgardet i Kungsängen där han f n även bor tillsammans med familjen. Familjen består av hustru Marie samt tre barn i åldern från 30 till 11 år. Den militära karriären började med värnplikten 1979/80 på Livgardet och han blev så småningom livgardets GU bataljonschef 2001 – 2003. Därefter har Håkan tjänstgjort 20 år på central nivå inom FM, Kosovo 2010 som stabschef och närmast i Mons, Belgien inom NATO (2016 – 2019).

C MR M HAR ORDET

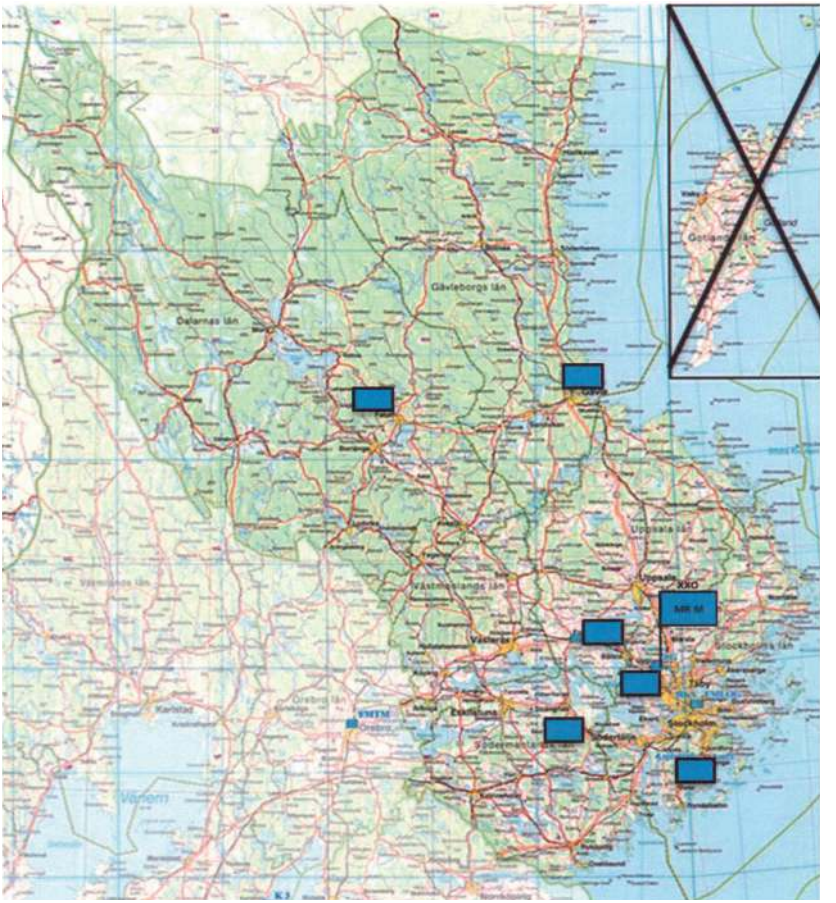
av öv Thomas Karlsson

Lika i såväl fred, kris och krig…, ja det har vi väl alltid mer eller mindre eftersträvat, men inte lyckats med i tillräcklig omfattning. Nu är det dock dags!

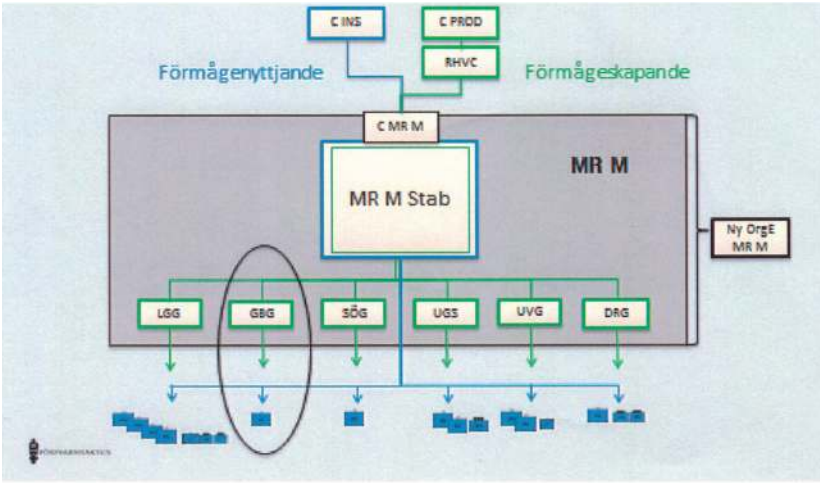
Militärregionerna och dess ledningsförmåga står inför förhållandevis stor förändring. Organisatoriskt består militärregionerna idag av en stab och i händelse av insatser i fred, kris och krig även av Hemvärnsförband samt andra förmågor i det territoriella perspektivet. De, idag, viktigaste och dimensionerande uppgifterna för militärregionerna är att leda territoriell verksamhet och operationer med ingående förband, leda territoriell underrättelse- och säkerhetstjänst, samverka med civila aktörer, främst inom ramen för utvecklad totalförsvarsförmåga och att genomföra försvarsplanering.

Från den första januari 2020 tillkommer dessutom en dimensionerad uppgift, att utveckla och vidmakthålla (produktionsleda) Hemvärnsförbanden.

Att sammanföra insatsledning och produktionsledning på regional territoriell nivå, i likhet med övriga försvarsgrenar, är enligt mitt förmenande helt rätt. Även om det blir vissa tillväxtutmaningar kommer vår gemensamma insatsförmåga att utvecklas i positiv riktning. ”En chef, en verksamhet”. Detta är för mig och säkert för andra mycket tydligt.

Mellersta militärregionstaben, som är grupperad i Kungsängen, växer och får mer kompetens och tyngd. Utbildningsgrupperna i Mellersta Militärregionen, vilka är sex stycken till antalet, ”lyfts in” i den, från årsskiftet, nyetablerade organisationsenheten, Mellersta Militärregionen. Detta gäller även Gävleborgsgruppen.

Mina chefer kommer utifrån ett insatsperspektiv att vara amiral Jan Törnqvist, FM operativa chef, och utifrån ett produktionsperspektiv, generalmajor Stefan Sandborg, rikshemvärnschef.

Den nya organisationen tillsammans med 11 hemvärnsbataljoner, två hemvärnsunderrättelsekompanier och ett antal fristående plutoner består av ca 6 000 personal och soldater.

Gävleborgsgruppens och övriga utbildningsgruppers uppgifter kommer framgent att i huvudsak vara desamma som de är i nuläget.

Vi bli starkare och bättre genom att vi tillsammans etablerar en mycket bättre samlad lägesbild, och utifrån den kan agera oavsett och det är insats- eller produktionsrelaterade behov. Vi jobbar alla mot samma mål i en och samma organisation. Vi möjliggör en mycket bättre samordning av utbildnings- och träningsaktiviteter samt ökar förmågan att också använda duktiga medarbetare vi har i den nya organisationen. Koordinering av olika slag utvecklas till det bättre. Det finns många fler fördelar. Jag återkommer till dessa vid annat tillfälle.

Förberedelser för övergång till en ny organisation har påbörjats och de intensifieras under hösten. Dessa förberedelser kan även innebära vissa behov av övningsmoment, såsom krishantering. Vi, men ytterst jag, måste självklart säkerställa att ansvaret kan övertas på ett förtroendeingivande sätt.

Kommande behov av förändringar kan ibland mottas med skepticism. Inledningsvis, före och direkt efter beslut, upplevde jag att det fanns en sådan utifrån en förklarlig situation. Detta upplever jag inte bland berörd personal idag, tvärtom. Bra och kul! Det gör övergången vårt gemensamma jobb mycket enklare och roligare.

ETT SOLVARV - 2019

av Jan-Olof Strandberg, redaktör

Verksamhetsåret börjar i Bollnäs.

Årets kick-off gick återigen av stapeln i Bollnäs den 25 och 26 januari, närmare bestämt i Folkhögskolans lokaler.

I föregående års Bocken omnämndes platsens koppling till regementet och så här ligger det till.

Folkhögskolan är belägen på Fastigheten Säversta 1, en fastighet som 1689 köptes av Kronan, där låg därefter ett officersboställe fram till och med försäljningen av fastigheten 1892 till Jon Ersson.

Under perioden från 1689 till 1892 beboddes fastigheten av regementets kaptenlöjtnanter samt stabskaptener och slutligen av förste majorerna. Regementschefen var vid den tiden även livkompaniets chef och kaptenlöjtnantens uppdrag var att ”sekundera” regementschefen till att leda kompaniet. Under 1700-talets mitt ändrades benämningen från kaptenlöjtnant till stabskapten.

Historien för Folkhögskolan är den att verksamheten startade den 8 januari 1879 i lokaler som var inhyrda i Björktjära. Verksamheten flyttades därefter till den nuvarande platsen i Säversta 1893, i den s k ”karaktärsbyggnaden”. Ägaren Jon Ersson byggde då även till skol- och bostadsbyggnader.

Årets kick-off skiljde sig åt mot tidigare år på en viktig punkt, tidigare års träffar har pågått under lördag och söndag, för året startade kick-offen upp under sen fredagseftermiddag och avslutades en sen lördag eftermiddag.

Musikkåren förgyller fredagskväll med marschmusik och som avslutning Hälsinge Regementes marsch.

Fredagen inleddes med samling i aulan för utdelning av medaljer och befordringar. Övlt Raymond Iller tackades av som chef Gävleborgsgruppen, en tjänst han lämnande hösten 2018. Avtackningen leddes av t f chefen för utbildningsgruppen, mj Fredrik Almér.

Överstelöjtnant Raymond Iller och Hälsingebocken.

Som avslutning på högtidligheterna kommenderades givakt och därefter spelades regementets marsch. När den tonat ut och manöver kommenderats så övergick kvällen till en måltid på lilla K, en restaurang tvärs över järnvägen och inrymd i Mobackes Trädgårdscenter.

Vårens övningar

Genomförda övningar under våren var i vecka 905 en LTÖ (ledningsträningsövning) som bedrevs på Ledningsregementet i Enköping tillsammans med bataljonerna från militärregion syd, en SÖF v 908 i vintermiljö (särskild övning förband) för insatskompanierna samt en KFÖ (krigsförbandsövning) för bevakningskompaniet v 921. Samtidigt genomförde även såväl Flyggruppen som Båtplutonen även de KFÖ, den förra på gamla F15 och de senare vid inloppet till Gävle. I vecka 915 genomfördes årets SÖB (särskild övning befäl).

På fältet vid gamla F15 återfanns det här bekanta fordonet! Nyinköpt av en företagare på området och nytillverkad. Den observante kan se att det är en MTLB , Efter ”samgåendet” i Tyskland 1989 begåvades även den svenska armén med samma fordon, under en kort period.

KFÖ i Marma v 921 finns även återgiven i separat artikel.

Insatser civila samhället under våren

Under senvåren och sommaren genomföres i enlighet med Lagen om stöd till samhället fyra eftersök. Ett av eftersöken var i Tierp, något utanför vårt normala insatsområde.

Hemvärnets medinflytande

Hemvärnets medinflytande system är reglerat i en FFS, den grundläggande nivån är plutons- och kompaniråd. I kompaniråden väljs även ledamöter till Bataljonsrådet, där bataljonschefen är ordförande. Medinflytandefrågor kan beröra allt från övningsverksamheten, tillgång till materiel med mera. Vid tillsättande av kompanichefer skall rådet få tillfälle att yttra sig.

Nästa nivå är Hemvärnsrådet som återfinns inom ramen för Organisationsenheten (regementet). Till Hemvärnsrådet utses ledamöter från de olika bataljonsråden. Inom vårt Hemvärnsråd som är Livgardets inryms även Dalabataljonen och de fyra bataljonerna i Stockholm. Det är i rådet förslagen på medaljer till förtjänta soldater fastställs.

Det högsta beslutande organet i medinflytandesystemet är Rikshemvärnstinget som möts vartannat år, och i år är det just ett tingsår. Årets ting går av stapeln i Sunne. Mellan rikstingen är det rikshemvärnsrådet som sammanträder, där rikshemvärnschefen är ordförande.

Ordergivning militärregionen v 907

Fokus på våra skarpa uppgifter har under åren vässats sedan bildandet av militärregionerna och årets ordergivning genomfördes av militärregional chef på plats i KUNGSÄNGEN.

DUC möte i militärregionen v 910

Ett tillfälle för militärregional chef att träffa bataljonscheferna var vid DUC-mötet i Kungsängen. Förutom en avstämning av den verksamhet som bedrivs inom ramen för Hemvärnets KFÖ-system och de skarpa uppgifter bataljonerna har tilldelats fanns även tid för en trevlig middag under former förknippade med de militära traditioner en middag på en mäss ger möjligheter till.

Rikshemvärnschefens förinspektion v 910

I syfte att säkerställa hög duglighet vad gäller både personal och materiel genomför Rikshemvärnschefen varje år en inspektion inom ett geografiskt begränsat område. Inspektionen berör Organisationsenheterna (de regementen som återfinns i det geografiska området), utbildningsgrupperna och bataljonerna.

I slutet av v 910 genomfördes en förinspektion, planering av kommande inspektioner på plats, där deltog (förutom Rikshemvärnschefen), chefen Liv-

gardet, militärregional chef, utbildningsgruppernas chefer och bataljonscheferna.

Introduktionsövning – nya soldater till bataljonen v 917

Glädjande är alltid att hälsa nya soldater välkomna till bataljonen och så även i år v 917, introduktionen är obligatorisk för alla innan dess man placeras i bataljonen. Utbildningen bedrivs i Marma och innehåller många moment inklusive inskjutning av vapen och sjukvårdstjänst.

Även under hösten genomförs en introduktion med förhoppningsvis många nya soldater till bataljonen.

Besök av rikshemvärnschefen 15 april

Våren 2018 besökte både Försvarsministern Peter Hultqvist och vår ÖB Micael Bydén Kungsbäck, i år var det Rikshemvärnschefen Generalmajor Stefan Sandborg som var på besök. Besöket avslutades med en middag på Soldathemmet där vi fick tillfälle att berätta om regementets historik och Soldathemmet med porträtten av regementscheferna.

Uppställning i Soldatkyrkan.

ÖB besöker Hudiksvall v 919

Under fredagen v9 19 anordnade Hudiksvalls kommun en kris- och beredskapsdag där vår ÖB Micael Bydén deltog som inbjuden. Ämnet för dagen var läget i stort när det gäller försvarsmaktens förmåga kopplat till de civila myndigheternas ansvar för beredskap på kommunal- och länsnivå. Talarna höll först ett anförande och därefter vidtog en paneldiskussion. Det pågår för närvarande ett intensivt arbete på den civila sidan inom ramen för totalförsvaret och att höja nivån i frågor som berör kris och beredskap.

Bild från paneldiskussion, med ÖB Micael Bydén längst till höger, övlt Lars Rask operationsledare MR M, representanten för länsstyrelsen Helena Eriksson och kommundirektören Bengt Friberg längst till vänster.

Besöket i Hudiksvall kompletterades med ett besök i Norrbo och vid minnesstenen som restes 1927 till minne av drabbningen mellan en ”Flock” Hälsingar och dansken 1434.

Minnestenen i Norrbo. Foto av Jan-Olof Strandberg

Musikplutonens spelningar våren och sommaren med högvakten v 919

Under våren genomförde musikkåren v 919 en högvakt. Detta är sannerligen en musikkår som bataljonen är stolt över och som sprider en positiv bild av såväl förbandet som Hemvärnet. Läs gärna artikeln från Bocken 2018 om vår musikkår och spelningen i Nijmegen. Att det finns traditioner inom musikens område att bevara från gamla regementets tid ger artikeln från 2018 om Konvaljens avsked ett besked om.

Uniform på jobbet-dagen juni 2019

Nytt för i år var Rikshemvärnsavdelningens skrivelse att tillåta bärandet av uniform på jobbet. Syftet var att sprida kunskap om Hemvärnet och på

plats där vi finns i vardagen, arrangemanget utmynnade i en artikel i tidningen Hemvärnet. I tidningen fick vår bataljon mycket av utrymmet med inte mindre än fyra soldater som fick agera ”skyltfönster” iförda uniformer i fyra olika miljöer, sjukhus-, verkstads-, restaurang- och i skolmiljö.

Fredrik Andersson på omslaget till Hemvärnet

Patrik Forsgren

Pål Abberyd

Susanne Andersson.

Samtliga foton: Staffan Claesson/Tidningen Hemvärnet

Blodet droppar – Rikshemvärnschefens utbildningskontroll

Under tre dagar genomförde de sjukvårdsgrupper som deltog på årets ”Blodet droppar” sex olika stationer med varierande situationer och skade-

utfall. Stationerna innehöll allt från stridsskador till fallolyckor, från stridsmiljö till trafikolycka, från enkla omhändertaganden till multipla skador, från enstaka omhändertaganden till stor olycka (MASCAL).

De som deltog från bataljonen var Marie Kihlström, Sandra Larsen, Stefan Wickström och Susanne Andersson. Tävlingen genomfördes på Fårö med start på fredagen och avslut på söndagen.

Så här beskriver bataljonens sjukvårdsbefäl Fj S Andersson upplevelserna från tävlingen/utbildningskontrollen.

Utbildningskontrollen innehöll många bra moment, men det blev ”tufft” med enbart fyra soldater i gruppen. En grupp skall normalt bestå av 8 soldater. Dessutom tävlade vår gruppchef Sandra med feber, hosta och förkylning. Vår grupp kom totalt fyra i tävlingen, med fyra poäng efter trean, kanske vi hade fått mer poäng om jag hållit tyst vid stationen IED (Improvised Explosive Devices) där det inte alls var särskilt verklighetstroget, då skadorna var omfattande, uppvisade de skadade inte de symtom som hörde till dessa, trots att ett flertal frågor ställdes till markörerna. Med detta sagt, inte som en ursäkt.

Tävlingsmomentet var verkligen att släpa, dra och lyfta. En av de skadade berättade för oss att, ”om jag kommer med nästa gång så ska jag banta innan”, en annan skademarkör gav utryck för att denne aldrig mer kommer framföra den åsikten att sjukvårdarna inte behöver ta i och kämpa. Vår grupp fick mycket beröm och stationen MASCAL vann vi, trots att gruppen var begränsad till antalet.

Ett speciellt och roligt moment var det när Marie bar ut de skadade från en rökfylld mörk byggnad genom att använda brandmannagreppet. Vårt mål med att delta var att ha roligt och att lära oss nya kunskaper samt att väcka gamla till liv. Inte minst var det viktigt att Sandra skulle bli frisk så att hon kunde köra bilen hem! Vi uppnådde de uppsatta målen och fick på köpet se Fårö med dess fantastiska natur, mycket sten som orsakade blåmärken, tack för knäskydden(!), ja, jag bara säger det, låga ställningar, ålning m m.

Skottskada på hundförare efter patrullstigen. Susanne tar hand om hundföraren, Marie tar hand om hunden. Foto En av deltagarna.

Priser fick vi också, Stefan fick pris för bästa omvårdnad och Marie fick pris för bästa omhändertagande av hund. Jag som sjuksköterska fick bedriva skarp sjukvård med den utrustning som vi numera använder. En egenskap som vi alla delade var ett s k ”pannben”, annars skulle det aldrig ha fungerat.

Musikkåren – spelade återigen i Nijmegen

Nijmegenmarschen genomfördes under året datumen 19-22 juli och återigen fick bataljonens musikkår framträda.

Slagverkare som syns på bild är: Kårchef Jens Hjalmarsson, stämledare Albin Björn, Erik Johansson samt Daniel Krondahl. Foto Niels Aarts

Hemvärnets Musikkår Gävleborg genomför Arméns stora tapto vid svenska förläggningen på Kamp Heumensoord i Nederländerna under 4 days marches, under ledning av stavförare Pia Strömbom.

Länsstyrelsen tackar av bataljonen för insatserna vid branden 2018

Den 9 augusti genomförde länsstyrelsen en ceremoni vid Kårböle skans med de organisationer som var insatta i samband med branden i området 2018. Bataljonen ställde upp med en kontingent under ledning av ställföreträdande bataljonschefen Mj Jonny Rösth och där ett diplom tilldelades Hemvärnet för genomförda insatser. Även Försvarsmakten fick ett diplom, som representerades av övlt Lars Rask. Båda diplomen färdades vidare till Stockholm, ett till FM HK och ett till Rikshemvärnsavdelningen.

Gävleborgsbataljonens kontingent visar stolt upp diplomet. Foto av Jonny Rösth

AK4 och pistol SM v 934

SM i skytte för AK4 och pistol genomfördes v 934 på Ing 2 i Eksjö. Från bataljonen deltog fyra skyttar med totalt 340 tävlande skyttar, varav 270 AK4 skyttar. Tävlingen genomfördes dels som en ban- dels som en fältskjutning. Under lördagen öppnade sig skyarna och skjutningen bedrevs därefter i ett hällregn, dagen efter, söndag, var det ”pangväder”, d v s strålande solsken.

Bild från den avslutande prisutdelningen där, den här gången tyvärr, ingen från bataljonen återfanns. Bild Kjell Larsson.

Bataljonschefsmöte i Vällinge och Hemvärnets Stridsskola v9 35 fredag till söndag

Årets bataljonschefsmöte gick i särskilt positiv anda, samma fredag vi träffades i Vällinge gick nyheten ut i massmedia att finansieringen av försvarsmakten var säkrad med årliga hyggliga tillskott som ska säkra anslagen till försvarsmakten mot en nivå om drygt 80 miljarder kronor.

Innebörden i beslutet är att bland annat Hemvärnet får förstärkningar både när det gäller fordon och materiel i övrigt.

Ny chef för Gävleborgsgruppen

Ny chef för Gävleborgsgruppen är från första oktober övlt Håkan Berglind. Håkan kommer närmast från Livgardet. Se artikeln från Utbildningsgruppen och mer om Håkan på plats.

KFÖ för insatskompanierna veckorna 39 och 43

Årets två större övningar under hösten är den KFÖ som insatskompanierna genomför under en vecka. Veckan är en ”mini-variant” av den traditionella krigsförbandsövningen m/ä. Inryckning sker under måndagen för kompaniledningen, tisdag kommer plutonsledningarna, onsdag är de gruppchefernas tur och onsdag kväll rycker soldaterna in. Övningen avslutas på söndag. Sammanfattningsvis genomförs under en dag det som i gamla systemet genomfördes under en hel vecka. En annan skillnad är att bataljonen genomför en KFÖ per år, tidigare var det vart fjärde år.

Avslutning året

Året avslutas med en regional stabsövning där bataljonsstaben tjänstgör lördag och söndag v 47 och där övningen leds av MR M. Sist ut är ett planeringsinternat lördagen efter stabsövningen, som genomförs i Bollnäs och på Folkhögskolan. Platsen där året började, och återigen börjar 2020.

FINSKA KRIGET

På ett militärsjukhus låg under finska kriget 1808 - 1809 en gång en skottskadad svensk. Läkarna diskuterade hans fall.

- Ja, den där svensken är snart så frisk att vi kan skicka hem honom igen.
- Hem? Han vill inte hem, han vill tillbaka till fronten.
- Till fronten? Är han inte riktigt klok?
- Jodå, det är bara det att han tror att han känner igen den som sköt honom.

ÅRETS KFÖ – ”BÄSTA NÅGONSIN”

av Hans Wander, pensionerad journalist och hemvärnsveteran.

Årets krigsförbandsövningar genomförs delat och den KFÖ artikeln behandlar är bevakningskompaniets och flyggruppens övning. Övriga enheter/kompanier genomför motsvarande övningar under hösten.

Fientliga patruller satsade allt på att ta och oskadliggöra ett strategiskt placerat lv-batteri i Marmatrakten. Rutinerade jägarsoldater vana att ta sig fram i okänd terräng, skickliga på eldöverfall och som visste hur det går till att spränga ett objekt. Här ställdes 183:e bevakningskompaniet inför en svår uppgift. Striderna blev hårda och här fick 183:e visa att man gjort sin läxa väl. När morgonen grydde hade fienden fått nog. De som överlevt nattens våldsamma strider drog sig tillbaka. 183:e klarade uppgiften, eller som en av soldaterna uttryckte det:

-Grabbar och tjejer, nu är vi kungar i baren.

Ordergivning före lösandet av tilldelad uppgift. Foto Hans Wander

Hårda slutstrider

Visst hade kompaniets soldater och befäl en anledning att vara mer än nöjda med insatserna i den tuffa kampen om det så strategiskt viktiga lv-batteriet. Det bör nämnas att objektet var en exakt kopia av ett riktigt lv-batteri med projektiler, en aktiv radar och allt som hör till. Allt skickligt konstruerat av personalen på Marmaförläggningen. Det var under den här tuffa nattliga striden ute i terrängen kompaniet fick visa vad man går för. Resultatet av insatserna var imponerande, något som stridsdomarna gärna betonade. Några soldater, som behövde göra flera avtalsdagar, från ett insatskompani ingick också i 183:e kompaniet under KFÖ:n. Insatssoldaterna, vana vid tuffa tag och hårda övningar var också imponerade och gav sina kamrater i 183:e mycket beröm. Över huvud taget har all utbildning, både praktiskt och teoretiskt, under KFÖ-veckan gått väldigt bra. Roligt konstatera att kompaniet klarade av att lösa huvuduppgifterna på ett utmärkt sätt. Skyddet och bevakningen går hur bra som helst. Och skulle det ”knipa” vet kompaniets soldater och befäl hur det går till att återta ett av fienden erövrat objekt.

Bevakningsobjektet. Foto Hans Wander

Nytt upplägg

Årets första KFÖ hade ett delvis nytt upplägg. Befälet som inrycker i början av veckan kunde omgående sätta igång att planera verksamheten, med exempelvis orderskrivning och annat stabsarbete. Nytt för i år var att soldaterna fick rycka in redan på onsdagskvällen, istället före att som tidigare, på torsdagsmorgonen. På det här viset kom utbildnings- och övningsverksamheten igång redan på torsdagsmorgonen och på så sätt utnyttjades övningstiden på ett mycket effektivare sätt än tidigare. Ett bra upplägg tyckte det övande hemvärnsförbandets soldater och befäl.

Aktiv flyggrupp

Årets KFÖ blev hur bra som helst ansåg flyggruppens soldater och befäl. Ett av övningsmomenten det lades mycket tid på var skydd och bevakning. Hur skyddar man bäst en grupperingsplats och hur går det till att gripa och omhänderta en misstänkt person som tagit sig in på ett avspärrat område.

Det här och mycket annat som ingår i en bevakningsstyrkas uppgifter fick flyggruppens personal lära sig under flera riktigt bra övningspass på Flygstadens övningsområde i Söderhamn. Det blev stundtals rätt hårda tag när gripna och omhändertagna misstänkta ”spioner och sabotörer” försökte smita sin väg. Det krävdes också både ett riktigt agerande och en del fantasi för att få stopp på mystiska fordon som var på väg att ta sig in på ett avspärrat område. Här ställdes flyggruppen på ett minst sagt överraskande inslag i utbildningen. Ingen hade nämligen förväntat sig att en okänd bil försökte köra in på övningsområdet. På två hjul. Men det var precis vad som hände när unga Cecilia Linding från Söderhamn kom körande i full fart mot en postering på just, två hjul. Ett ”motorcirkusnummer” Cecilia är tämligen ensam om att kunna utföra. Vi kan avslöja att det ligger både talang och flera års hård träning bakom den här publika motorshowen. Gruppens piloter fick inte ligga på latsidan under övningen i Söderhamn. Krävande flyguppdrag ställde besättningarna på hårda prov. Allt gick som en dans, om uttrycket tillåts. Vid genomgången fick manskapet betyget, med beröm godkänt.

Drag i flyget. Foto Hans Wander

Östtysk framryckning

Det här var dock inte den enda överraskningen flyggruppen fick uppleva under KFÖ:n i Söderhamn. Mitt under en ”stridspaus” hörs ett motorvrål i fjärran. Det kraftiga motorljudet ökar i styrka och plötsligt dyker det upp ett stridsfordon som kommer körande i god fart över övningsfältet. Ett f d sovjetiskt pansarskyttefordon, en MTLB, välkänd från det kalla krigets dagar och som var ett av Warszawapaktens mest vanliga stridsfordon.

Hur i fridens namn har den här rätt gamla vagnen hamnat på Flygstaden i Söderhamn? Jo, förklaringen är enkel. Det förhåller sig på det viset att förre yrkesmilitären och motor- och teknikfantasten Arne Linding köpte sig en MTLB! Sverige köpte in ett stort antal pansarskyttefordon från Östtyskland under 90-talet. Så småningom fick Arne Linding chansen att köpa ett av exemplaren. Är det någonting den före detta officeren på F 15 kan så är det motorer, mekanik och teknik. Den här vagnen hade när den gick i strid tre mans besättning och var bland annat utrustad med en 12,5 mm ksp och en granatkastare. Den hade plats för en skyttegrupp om 8 man. Det kan tilläggas att den fortfarande tillverkas i Ryssland.

Flyggruppen (+) med MTLB. Foto Hans Wander

Rysk framryckning

Det här var KFÖ:n som hade allt. Bidrog till framgången gjorde också kapten Magnus Westberg som var inbjuden till flyggruppens KFÖ som föreläsare i ämnet säkerhetspolitik. Magnus Westberg, som är hedersmajor i ryska flygvapnet pratade initierat och sakkunnigt om Ryssland i allmänhet och om ryska försvarsmakten i synnerhet. Bland annat kom han in på det nyskapade ryska specialförbandet som har 12 000 anställda och är direkt underställd president Putin. Förbandets främsta uppgift är att samla in och sprida ”nyheter” på sociala medier. Magnus Westberg berättade också om olika ryska förband och hur de är uppbyggda och hur de verkar inom den ryska försvarsmakten. Han konstaterade också att ryssarna är bra på teknik men att tillgången på hållbar materiel inte är den bästa.

Fientlig framryckning. Foto Hans Wander

Nöjd kompanichef, bevakningskompaniet

Det var en mycket nöjd kompanichef som gjorde en sammanfattning av vårens KFÖ.

-Jag kunde konstatera att det var ett mycket sammansvetsat förband som deltog i övningen. Samarbetet fungerade väl och trots ett stundtals hårt övningsprogram var det aldrig någon som klagade. Det nya upplägget med inryckning redan på onsdagskvällen för soldaterna var en framgång. Likaså att kompaniledningen fick arbeta självständigt de första dagarna var ett koncept som fungerade hur bra som helst.

På vakt. Foto Hans Wander

Sista kvällens samkväm i matsalen med alla övningsdeltagarna blev en stor succé. Klart att det finns väl en och annan detalj vi måste öva mera på. Men sammantaget är jag väldigt nöjd och alla som deltog i KFÖ:n är värda mycket beröm.

Det här var nog den bästa KFÖ:n jag varit med om, betonar Hans Fors.

VETERANDAGEN 2019

av Olle Larsson. Foto: Owe Sandin

Veteranerna hyllades traditionsenligt under Veterandagen den 29 maj, som också från och med förra året är en allmän flaggdag.

Veteranceremonin genomfördes vid veteranmonumentet Restare nära Sjöhistoriska museet på Djurgården. Restare är ett minnesmärke för svenska civila och militära veteraner, skapat av skulptören Monika Larsen Dennis. Namnet Restare kommer från latinet och betyder stanna, vila, finnas kvar.

Dagen bjöd på sol, men också blåst med kraftiga vindbyar.

Förste fanförare var kamratföreningens ordförande Anders Jansson Gladh med Benny Gustafsson som andre fanförare. Stockholmsavdelningens (I 14S) fana fördes som vanligt av Svante Karén med Rolf Andersson som andre fanförare.

Fanförarna fick kämpa hårt i den byiga vinden, med de gjorde som vanligt en fin och värdig insats för Hälsinge regementes kamratförening i Gävle och Stockholm.

Veterandagen den 29 maj

SKOGSBRANDEN I KÅRBÖLE

av mj Jonny Rösth

Sommaren 2018 gick till historien som en av de varmaste på många år. Ett faktum som uppskattades av många semesterfirare och inte minst av undertecknad som har att slå och torka hö på några hektar åkrar varje sommar. Höbärgningen avklarades på halva tiden detta år då det slagna höet var torrt redan då det landade på marken. Dock medförde den ihållande torkan som det vackra vädret skapade, även problem i form av bl.a. sinande brunnar och inte minst omfattande skogsbränder på många ställen i landet.

I Gävleborg var det Kårböle med omnejd som blev allvarligast drabbad av skogsbrand och Gävleborgsbataljonen utförde i samband därmed över 24 000 persontimmar till stöd för samhället under tiden från 15 juli till 9 augusti. Under den inledande delen av bataljonens insats uppstod viss dramatik då bataljonschefen vid tidpunkten tjänstgjorde som lärare vid Militärhögskolan i Halmstad och undertecknad hade därmed som ställföreträdare att ansvara för bataljonen under dennes frånvaro.

Larmet från MR M utlöstes söndagen den 15/7 kl 14:30. Jag stod då larmet gick på HvSS och utbildade plutonchefer i stridsteknik med hund och hade ställt min telefon på ”tyst”. Sålunda uppfattade jag först inte telefonsamtalet. VB MR M, som uppenbarligen var en välutbildad sådan, fortsatte till nummer tre på bataljonens larmlista; kvartermästaren Magnus Andersson. Magnus som är en mycket erfaren befattningshavare drog utan dröjsmål igång larmet inom bataljonen.

Inledningsvis fanns en begäran från MR M om tio soldater till den brand som redan då härjade i Älvdalen. Efter någon timme fick Magnus nytt direktiv: Så många soldater du kan få ihop omedelbart till branden i Kårböle. Därefter gick det undan. Kl 20:00 var första soldaterna ur bataljonen på plats i Ängra beläget mellan Kårböle och Lassekrog.

Kl 22:30 uppgick numerären till 44 soldater plus ledning i form av MIC (Militär insatschef).

Soldaterna sattes omedelbart in i släckningsarbete, något som visade sig vara mycket ansträngande med hänsyn till rådande temperatur.

Vi drog tidigt slutsatsen att insatsen skulle bli långvarig och omfattande, beslut togs därför omedelbart att upprätta en bataljonsstab modell ”light” med förmågan att samverka med övriga aktörer på plats.

Detta visade sig vara ett klokt beslut då antalet aktörer efterhand växte samt att insatsen efter ett antal dygn övergick till att Länsstyrelsen övertog ledningen på plats.

Räddningsledaren/skadeplatschefen med stab och bataljonsstaben grupperade inledningsvis gemensamt i värdshuset i Kårböle.

Släckningsarbetet visade sig som tidigare nämnts vara utomordentligt ansträngande för soldaterna. Det gjorde att MR M stab organiserade ett roterande system där hemvärnsbataljoner inom militärregion mitt tjänstgjorde under två till tre dygn för att därefter hemförlovas för återhämtning under några dagar.

Gävleborgsbataljonen var under perioden 15 juli till 9 augusti insatt vid fyra tillfällen och var den bataljon som startade och avslutade släckningsarbetet i Kårböletrakten.

Insatser mot branden. Foto: okänd

Själv anlände jag till Kårböle efter lunch måndagen den 16 juli. Onekligen blev jag lite förvånad då det stannade en civil Volvo framför mig, en kvinna stiger ur bilen och frågar om jag hade ätit lunch. Jag svarade att jag inte hunnit göra det ännu, varvid hon öppnade bakluckan och plockade ut en (av många) pizzakartonger och gav en till mig. Det visade sig vara ett antal pizzarestauranger i området som beslutat sig att köra ut pizza till personal som kämpade mot branden. Någon betalning var det inte tal om.

Detta visade sig vara signifikativt under hela insatsen. Lokalbefolkningens engagemang var otroligt stort. Röda korset som tidigt upprättade en servicestation vid Kårböle och senare ytterligare en i Folkets hus i Färila blev mer eller mindre överbelastade med varor från både näringsidkare och civilpersoner. Där fanns allt man kunde begära.

Den 23 juli då länsstyrelsen tog över räddningsinsatsen upprättades en bakre stab i Färilaskolan. Därmed tog även regional stab mitt över MIC ansvaret för Försvarsmaktens personal. Bataljonen var dock fortfarande grupperad med stab i Lassekrog där även räddningstjänsten skadeplatschef med stab var grupperad.

För den oinvigde kan det kanske vara svårt att förstå brandens omfattning. Det totala brandområdet med ett flertal brandhärdar, var drygt 9500 hektar med en omkrets på cirka 12,5 mil. Under brandförloppet tvingades flera byar att evakuera, bl.a. Ängra, Enskogen, Kårböle, Finneby, Laforsen och Huskölen.

Översiktsbild branden. Foto: Okänd.

Vi fick också stor hjälp från andra EU-länder, brandsläckningsflygplan från Frankrike, Portugal och Italien. Helikoptrar från Tyskland, Litauen och Norge och inte minst brandstyrkor från Polen, Danmark, Finland, Frankrike och Tyskland.

Påfyllning av vatten. Foto: Google

Tack vare alla inblandades gemensamma ansträngningar kunde länsstyrelsen den 9 augusti avsluta räddningsinsatsen. Dock beslutades att brandom-

rådet skulle vara avspärrat av säkerhetsskäl. Avspärrningen hävdes så sent som i juni 2019.

Om man i dag åker väg 84 norr om Laforsen kan man inte undgå att bli tagen av den förändring som branden medfört.

Ett stenlandskap utan vegetation breder ut sig över enorma ytor där skogsmaskinerna dragit fram och avverkat den brandskadade skogen.

Försvarsministerns presskonferens. Foto: Okänd

Vid varje insats drar man givetvis nya erfarenheter. Efter branden i Kårböle- som i stort fungerade utomordentligt, gav utvärderingen vid hand följande förbättringsområden:

1. Förbättrade rutiner vad avser larmlistor.
2. Rutinbeskrivning för hur larmning skall ske vid telebortfall.
3. Rutinbeskrivning som reglerar hemvärnsstabens organisation vid stöd till samhället skall upprättas t.ex. under följande förutsättningar;

- Liten insats, kommunal räddningstjänst (Ex. eftersök)
- Stor insats kommunal räddningstjänst (Ex. Skogsbrand, snökaos, kemolycka)
- Insats där flera militära enheter deltar och RS övertar ledningen eller annan batstab leder
- Stor insats statlig räddningstjänst
- Insats där flera militära enheter deltar där 18. hvbat stab leder

4. Vid insats är det alltid viktigt att S4 tidigt blir orienterad i syfte att tidigt säkerställa logistiken.

5. Den bataljonsstab som påbörjar ledning av insats, bör så långt möjligt fortsätta leda när annan bataljon avlöser. Syftet med detta är att skapa ”rutinkontinuitet” i samverkan med räddningstjänst och andra aktörer.

6. Vid längre insats med stort flöde av personal skall S1 avdela personalbefäl att ingå i bataljonsstaben.

Med dessa erfarenheter i ryggen är jag övertygad om att Gävleborgsbataljonens förmåga att verka till stöd för samhället är högre i dag jämfört med före insatsen under branden.

Samling vid minnesstenen i samband med ceremonin på ettårsdagen.

Avslutningsvis kan jag även konstatera att Gävleborgsbataljonen under den månad som insatsen pågick genomförde avgörande insatser såväl ute i terrängen som i samverkan med övriga organisationer och myndigheter.

FÖRSVARSATTACHÉ I TOKYO

av övlt Mikael Minueur

Reflektioner från min tid som Försvarsattaché i Tokyo.

Att flytta från Sverige, Gävle och Hille till Japan, Tokyo och dess gigantiska affärs- och nöjesdistrikt, Roppongi, är på många sätt en minst sagt annorlunda resa även fast grundfundamenten i livet är till del mycket likartade. Vi upplevde Japan som ett enkelt land att leva i trots att den språkliga barriären är hög och antalet människor per kvadratmeter understundom är otroligt hög. Jag roade mig ofta med att fundera över hur man kan få det att gå ihop, med en befolkningsmängd på 126 miljoner invånare i ett land av Norges storlek, och där endast ca 10 % av ytan är möjlig att bosätta sig på. De svar jag kommit fram till är att man till de allra flesta delar vinnlagt sig om att göra rätt från början vad gäller byggande av den kritiska infrastrukturen samt befolkningens extrema laglydighet, tålmodighet och ödmjukhet. I Japan bryter man helt enkelt inte mot några bestämmelser och att stå i kö är på gränsen till ett folknöje. Det är ett sant nöje att i lunchtid passera ett hundratal restauranger där den gemensamma nämnaren är långa köer av tjänstemän, i

sina svarta kostymer med vit skjorta, perfekt köande för att inta sin lunch. Flödet av in- och utpasserande lunchgäster tar aldrig slut…

En annan del av livet som det som svensk är tämligen svårt att förhålla sig till är naturligtvis att ständigt leva under påtagligt hot. Jordbävningar är en realitet i Japan och de inträffar oftare än vad vi i Sverige kan föreställa oss. Beredskapen är därför hög, inte bara i samhället utan även på individnivå. Alla kontorsplatser måste vara utrustade med ryggsäck innehållande vatten, hacka, kniv, värmefilt och ficklampa och detsamma gäller i hemmen. Vi hade nödryggsäckar stående vid sänggaveln, extra utrustade med mat och kontanter, och när vi fick vänner och släkt på besök var första punkten alltid att utrusta dem med varsin ryggsäck och en genomgång av åtgärder vid jordbävning. För er som aldrig upplevt en jordbävning kan jag garantera att när man upplevt en lite kraftigare så tar man hotet på största allvar.

Vad gäller hot om militärt angrepp är även detta påtagligt i Japan; konflikten med Kina om Senkaku-öarna och det ständiga hotet från Nordkorea är faktorer som oupphörligt gör sig påminda. Under min tid i Japan gick det japanska luftförsvaret upp i högsta beredskap ett oräkneligt antal gånger vilket innebär fullständig gruppering av luftförsvarsförbanden, med Aegissystemet till havs kompletterat med Patriot- systemet på land, på platser där bäst verkan mot inkommande missiler bedömdes som högst. Källan till åtgärderna är naturligtvis såväl aviserade som inhämtade underrättelser om förestående provskjutningar av nordkoreanska robot- och missilsystem. Även konflikten med Kina om Senkaku öarna har lett till omfattande insatser, främst gällande kustbevakningen eftersom insats med marina enheter har kunnat bidra till eskalation av konfliktnivån.

För de allra flesta av oss är Japan ett svårförståeligt land som ligger väldigt långt från Sverige. För att du ska veta lite mer nästa gång du hör om Japan på tv eller radio tänkte jag ge dig en lite bättre bild av landet;

Japan är ett rikt, demokratiskt och högteknologiskt samhälle där det moderna samsas med det traditionella. Harmoni och laganda värderas högt och förändringar sker gradvis och långsamt. Det är inte långt mellan templen i Japan, men för flertalet japaner spelar religionen liten roll i vardagen. Landet erbjuder de flesta medborgare ett gott liv.

Relationerna mellan Sverige och Japan är mycket goda. Tonvikten i förbindelserna ligger på det ekonomiska utbytet, men det finns en ambition att även utveckla den politiska dialogen. Det finns i Japan framförallt en stor nyfikenhet på svenska erfarenheter avseende jämställdhet och den sociala sektorn/vård. Positiva tecken finns också som pekar mot möjligheten av ökat samarbete på försvarsområdet. Något som lyftes av båda ländernas statsministrar i samband med mötet under 2017.

Sverige och Japan firade under 2018 de diplomatiska relationer som länderna har haft under 150 år. Detta har manifesterats i relativt hög omfattning inom exempelvis utbyten inom kultur, politik, idrott och näringsliv.

Japan är den för Sverige näst största exportmarknaden i Asien. Nuvarande handelsutbytet har ett svenskt överskott i handelsbalansen. De viktigaste sektorerna för svensk export till Japan utgörs av maskiner och fordon, läkemedel, kemikalier och virke. I Japan finns omkring 150 svenska företag verksamma. I Sverige finns omkring 130 japanska företag.

Sveriges besöksutbyte med Japan har de senaste åren varit intensivt. Högnivåbesök från Japan är sällsynta, vilket delvis hänger samman med att japanska regeringsmedlemmar reser sparsamt eftersom de förväntas befinna sig på plats när parlamentet sammanträder. Under de senaste två åren har dock besök genomförts till Sverige av Premiärminister, Vice Försvarsminister och ÖB. Från svensk sida har Japan besökts av ÖB, HM Konungen och Kronprinsessan Victoria under samma tid.

Japan hamnar alltid i topp i mätningar över personlig säkerhet. Utbildningssystemet är högkvalitativt och japanska studenter rankas bland de bästa i PISA-mätningar. Arbetslösheten är rekordlåg och medeljapanen har högre inkomst och förmögenhet än genomsnittet bland OECD-länderna. Alla japaner kan dra nytta av en god sjukvård och allmän sjukförsäkring. Medellivslängden är bland de högsta i världen, för japanskan är den 87 år och för den japanska mannen 80 år. Många japaner uppger emellertid att de är missnöjda med den drastiska obalansen mellan arbetsliv och privatliv och sin boendesituation. Samhällsengagemanget är lågt bland japanerna. I det senaste valet deltog knappt 55 procent av de röstberättigade.

Den inrikespolitiska situationen i Japan är stabil. Premiärminister Abe har styrt landet sedan slutet av 2012 och har förtroendesiffror på 48 procent. Oppositionspartierna är svaga och utgör inget reellt hot mot regeringen. Någon uppenbar utmanare till Abe inom det egna LDP-partiet finns inte. Ett moln på Abes himmel kan sägas vara den populära kvinnliga Tokyoguvernören Koike som profilerat sig som förkämpe för vanligt folk mot LDP-etablissemanget. Utsikterna är goda för att Abe ska kunna sitta kvar till året efter Tokyo OS 2020. Han skulle därmed bli efterkrigstidens mest långlivade premiärminister.

Den japanska tillväxten har i många år varit låg och landet har sett sig omkört av Kina som tagit över rollen som världens näst största ekonomi. Japan är fortfarande globalt den tredje största ekonomin, en ledande tekniknation och hemvist för flera världsledande företag. Sedan tillträdet 2012 har premiärminister Abe fokuserat på att få fart på ekonomin. Politiken kallas populärt för ”Abenomics”, inte en till fullo succé. Inflationen vill, trots den ambitiösa penningpolitiken, inte ta fart och ligger fortsatt på runt noll procent. Saneringen av den enorma statsskulden (omkring 240 procent av BNP) skjuts ständigt framåt. Vissa nödvändiga strukturreformer har genomförts men takten är låg. Bland annat krävs en reformering av arbetsmarknaden.

Japan har full sysselsättning. Arbetslöshetsnivån i februari 2017 uppgick till 2,8 procent. Utmaningen är dock att arbetsmarknaden blivit alltmer tudelad. Omkring 60 procent av arbetstagarna har fasta så kallade ”livstidskontrakt” medan övriga har tidsbegränsade anställningar. Löner och sociala förmåner skiljer sig markant mellan de olika anställningskategorierna, även om det kan hända att de utför samma typ av arbete. De långa arbetsdagarna är en annan fråga som diskuteras mycket. Nyligen kom arbetsmarknadens parter överens om att begränsa övertidsarbete till 100 timmar i månaden.

Ett av japans verkliga problem är demografin som i sanning är en långsiktig utmaning med allvarliga konsekvenser. Befolkningen åldras och minskar snabbt. Utsikterna att vända trenden ser inte ljus ut. Fertilitetsnivån är låg, japanskan föder i genomsnitt 1,4 barn. Japan står därmed inför hotet av en snabbt minskande arbetsstyrka samtidigt som de offentliga utgifterna ökar för den åldrande befolkningen. För att öka arbetsstyrkan har regeringen satt som mål att fler kvinnor ska förvärvsarbeta och att deras ställning på arbetsmarknaden ska förbättras. Att väsentligt öka den mycket låga andelen utländsk arbetskraft (1,4 procent) är däremot inte aktuellt.

Samhällsinstitutioner och näringsliv domineras av män. Könsdiskriminering och sexuella trakasserier är relativt vanligt förekommande i arbetslivet. Kvinnors medianlön är nästan 27 procent lägre än männens. Det japanska löne- och karriärsystemet värderar ålder och antal anställningsår inom samma företag och missgynnar därför kvinnor som har varit borta från arbetsplatsen under exempelvis föräldraledighet. Barn- och åldringsvården är eftersatt och behöver byggas ut kraftigt. För de kvinnor som förvärvsarbetar innebär det också ofta att de i hög grad får utföra dubbelt arbete, eftersom japanska män inte delar på hushållsarbetet. Socialförsäkrings- och skattesystemet utgår från familjen som enhet snarare än individen, vilket gynnar en familjemodell där den ena stannar hemma och sköter om hushållet.

Vad gäller japans säkerhetspolitik vinglar Japan betänkligt i sin inställning till internationellt fredsskapande och fredsbevarande arbete. Landet präglas till stora delar av en mycket pacifistisk befolkning sedan 1945 och många är idealister som har inställningen att allt löser sig utan japansk militär medverkan. Motsidan präglas av realister som inser att landet tappar i trovärdighet om man endast bidrar monetärt och inte tar de risker andra nationer gör för att åstadkomma en bättre värld.

Hörnpelaren i Japans utrikes- och säkerhetspolitik utgörs av alliansen med USA. Den amerikanska försvarsmakten har mer än 50 000 soldater och sjömän stationerade i Japan.

Sammanfattningsvis är min tid i Japan en av mitt livs absoluta höjdpunkter. Jag har fått tillfälle att lära mig väldigt mycket om ett väldigt svårtillgängligt land, att tålmodighet är en dygd och den utbildning och erfarenhet som arbetet inom försvarsmakten gett mig verkligen fungerar inom alla områden.

NY MAJOR TILL REGEMENTET

1964 kom en ny major Holm till I 14. Han blev chef över 1:a bataljonen som bestod av livkompaniet, 2:a komp. och 4:e komp. (malajkompaniet).

Mj Holm tar emot bataljonen framför snickeriet. Det kommenderades givakt och lämnades av kompanivis varvid majoren presenterar sig: God dag soldater, jag heter major Holm. Då hörs en späd röst från 4:e kompaniet: Det är bra, ställ in er i ledet. varvid stora delar av bataljonen börjar tokskratta. Bataljonchefen ger order, Givakt, formering till kompanier, varefter han marscherar därifrån.

Några dagar efter den händelsen tog han emot kompanivis och gav en utskällning angående ohyfsat uppträdande och kallade oss för lymlar, ouppfostrade med mera.

Pär Söderlund

TREBEFÄLSSYTEMET – NYTT IGEN.

av Jan-Olof Strandberg, redaktör

Bakgrund

I Bocken från 2017 finns det en artikel som beskrev det sedan 2009 gällande befälssystemet. I dag 2019 är det dags att befälssystemet på nytt ändras, den här gången från det nuvarande tvåbefälssystemet till ett trebefälssystem (omnämns ibland av FM som ett flerbefälssystem). Det går med fördel att som en bakgrund till årets artikel även läsa den från 2017.

I samband med att ett nytt befälssystem trädde i kraft 1972 (som en bakgrund till historiken kring befälssystem och befälsgrader) så är det här den fjärde gången systemet förändras. Vid införandet av NBO 1983 (Nya Befäls-Ordningen) förordnades samtliga anställda befäl till officerare. Spår fanns fortfarande kvar från tidigare system där det fanns officerare med en taktisk inriktning eller i en specialistroll. Vägen in i systemet var densamma oavsett slutmålet i karriären. Precis som många befarade fick försvarsmakten med tiden svårt att behålla specialistofficerare. Forskarvärlden förutsåg just den här utvecklingen.

Därefter kom förändringen 2009 med införandet av tvåbefälssystemet, och 2019 med införandet av trebefälssystemet.

Trebefälssystemet

I samband med att värnplikten beslutades vara vilande, även den förändringen genomfördes 2009, skulle all personalförsörjning ske på frivillig väg. Den förändringen resulterade i att frivilligheten även påverkade soldatnivån. Försvarsmaktens personal skulle därmed, oavsett nivå, vara anställda. Systemet haltade med andra ord från början då de båda kategorierna gruppchefer och soldater inte inrymdes inom ramen för definitionen av tvåbefälssystemet.

Den förändring som genomförs 2019, med införandet av ett trebefälssystem är därför logisk i sig självt. Logisk i det avseendet att även kategorin gruppchefer (och meniga) inordnas i systemet. Till detta skall även läggas ett behov av en översyn när det gäller värnpliktssystemets befälskategorier, ett vilande system från 2009 fram till och med 2018.

Det finns redan ett beslut från 2015 som reglerar pliktpersonalens tjänstegrader. I korthet innebär förändringen att den som var korpral i det gamla systemet numera tituleras vicekorpral, furiren som korpral. I övrigt ingen förändring.

Enligt ett beslut från 2016 är inriktningen för trebefälssystemet beskriven i försvarsmaktens skrift ”Vår militära profession” och åtskillnaden mellan befälskategorierna är formulerade enligt följande:

- Officersyrkets primära uppdrag och grundläggande förpliktelse är att leda militära operarationer och besluta om när och till vilken grad militärt våldsanvändande ska tillhandahållas för att lösa uppgiften.
- Försvarsmaktens specialistofficerare är den yrkesgrupp som ytterst ansvarar för att de militära kärnkompetenserna praktiskt vidmakthålls och utvecklas, samtidigt som chefskap på lägre förband utövas.
- Gruppbefäl har ansvar för att leda soldater och sjömän i krigsförbanden eller att ansvara för kvalificerade materielsystem – nationellt och internationellt.

I en av skrivningarna anges att specialistofficerare ska nyttjas i fler befattningar och på högre ledningsnivåer. Det sistnämnda återspeglas i utformningen av specialistofficiernas nya och tillkommande gradbeteckningar.

Vidare anges även att på stridsteknisk nivå (pluton och motsvarande) och lägre taktisk nivå (kompani/fartyg motsvarande) är chefen officer om förbandet har stridande uppgifter som kräver taktisk kompetens.

Sammanfattningsvis är skillnaden i synen på de tre olika kategorierna egentligen endast ny inom två områden, att specialistofficerare kan tjänstgöra i högre staber och därmed har nya tjänstegrader. Det andra syftet var att även inordna gruppbefälet i befälssystemet. I och med återinförandet av värnpliktsutbildningen har även värnpliktsgraderna på lägsta nivån påverkats.

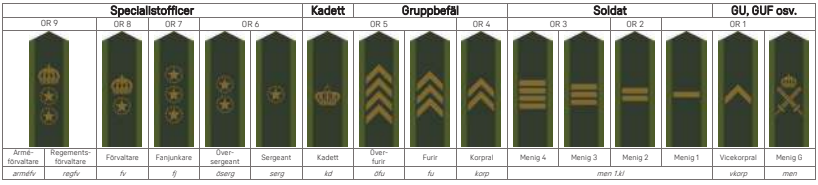
Trebefälssystemets olika gradbeteckningar

Den stora förändringen i systemet från 2019, som det framgår av bilden nedan, återfinns i kategorierna gruppbefäl och specialistofficerare.

FÖRSVARSMAKTENS GRADBETECKNINGAR

Fr.o.m. 1 oktober 2019

NATO-nivåer: OF = Officer, OR = Other Ranks
Av: Kd Jacob Johansson, 2019-02-26

Utbildningstecken, meniga, gruppbefäl och kadett

På den grundläggande nivån, menig klass 1, har denne beteckningen OR 1 (Other Ranks), på den meniges kragspeglar återfinns en vapenslagsbeteckning (som det alltid har varit). Graden vicekorpral som försvann 1972 återkom 2009 och är i det nya systemet ett utbildningstecken och återfinns i OR1.

OR 2 och OR3 är meniga i klasserna 2 till 4 med ett antal streck. Strecken motsvarar sett till antalet, som kuriosa, gradbeteckningarna för korpral, furir och överfurir i systemet före 1973.

Gruppbefälen är placerade i OR 4 och 5 med korpralen i OR 4 som har två vinklar, furiren och överfuriren i OR 5 med tre respektive fyra vinklar. Förutom den annorlunda placeringen av vicekorpralen inom systemet återkommer därmed två gruppbefälsgrader som försvann i och med NBO (i värnpliktssystemet försvann överfurirens grad 1992).

Även Kadett återfinns under OR5. Kadett är tilltalsordet för en officersaspirant.

Specialistofficer

Specialistofficerarna återfinns i OR 6 till och med OR 9. Nytt i kategorin är graden översergeant och arméförvaltare. Graden regementsförvaltare infördes 2009 och 2019 kompletteras därmed kategorin med ytterligare en grad. Den graden är avsedd för högre stabstjänst, helt i linje med vad som framgår av avsnittet ovan när det gäller inriktningen för specialistofficerarna. Arméförvaltarens roll är således knuten till arméstaben, nivån över regementet.

Specialistofficerarnas lägsta grad i det nya systemet är numera sergeant, en grad som i förutvarande system var den högsta graden för gruppbefälen, gradens tecken är en s k ”pixstjärna”. I systemet från 2009 hade sergeanten tre vinklar, i det nya systemet är det furirens tecken. Förstesergeanten ersätts av graden översergeant som då ges två pixstjärnor, det antal stjärnor som fanjunkaren hade i det tidigare systemet. Graderna sergeant och översergeant är placerade i OR 6 och fanjunkaren i OR 7. Följaktligen ges fanjunkaren istället tre stjärnor, det antal som förvaltaren tidigare hade. Förvaltaren placeras i OR 8 och dekoreras med en enda ”pixstjärna”, men tillsammans med en krona (likt officersgraderna från major till överste). I OR 9 återfinns regementsförvaltaren och arméförvaltaren, båda med två ”pixstjärnor” och en tillhörande krona.

Taktisk officer och generalsperson

Inom de båda kategorierna taktiska officerare och generalspersoner har det inte skett några förändringar, förutom en. I grafen över gradbeteckningar från 2009 återfanns även graden överste 1, en grad som numera är borttagen.

Ovan nämnda kategorier har i det stora hela har bibehållit strukturen så långt tillbaka som från tiden vid värnpliktens införande, 1901, egentligen redan från tiden vid 1800-talets början. Skillnaden var den att fänriken vid den tiden benämndes som underlöjtnant. Underlöjtnanten grad blev från 1915 fänrikens.

Efter införandet av fänriksgraden kom nästa förändring 1972 (!). Det var införandet av graden överste 1. Bakgrunden till att den graden introducerades går det att läsa om i artikeln från 2017. I samband med den förändringen så ”plussades” det även till en stjärna på generalsgraderna, det antal som gäller även i dagsläget. Graden överste 1 togs bort 2000 (inga nya utnämningar från det året) och den ersattes med brigadgeneralens grad (en generalstjärna).

En förändring över tiden som det inte går att utläsa av ovan text är grupperingarna av de olika officersgraderna. Det gäller benämningarna regementsofficerare och kompaniofficerare. Även där blev den förändring med den nya ordning som infördes 1972, men det är en annan historia.

Sammantaget genomfördes således förändringar vid tre tillfällen för taktiska officerare och generalspersoner, 1915, 1972 och 2000. Det var vid ett tillfälle en av graderna som bytte namn (1915), en ny grad som introduceras 1972 och en grad som togs bort 2000 (den som infördes 1972) och en ny som infördes samtidigt att en togs bort 2000.

Historiken kring underbefälen-/plutonsofficerarna-/gruppbefälen-/underofficerarna-/specialistofficerarna är mer invecklad både vad gäller tjänsteställningar, gradbeteckningar och militära uppgifter/roller i försvarsmakten och det får bli föremål för behandling vid ett annat tillfälle.

FANJUNKARE BRAND GER ORDER ”SKIDOR”

Övr Smedler kommer till vår gruppering och ber bilföraren: Vill du vara så vänlig att ta ner mina skidor från biltaket.

Fanjunkare Brands (fj) kommer fram och gör en fältanmälan. Därefter ger fj order ”Skidor” med hög röst eftersom grupperingen ligger ca 50 m därifrån. En soldat kommer med fj:s skidor och stavar som läggs på vägen.

Fj sparkar i fötterna i bindningarna och soldaten spänner fast remmarna samt ger fj stavarna.

Bredvid står översten och försöker sätta på sig sina egna skidor och tittar storögt på fj. Översten säger åt föraren att lasta in skidorna och hoppar in i bilen. De åker därifrån.

Fj frågar mig: Vad hände? Jag svarar: Vet inte, men jag misstänker varför han åkte.

Pär Söderlund

ARMÉCHEFENS, GENERALMAJOR KARL ENGELBREKTSON, TAL VID ÅRSMÖTET

återgivet in extenso av Bo Tangfelt

För armén vill jag koppla tillbaka till brigaden. Det passar bra, ni hade ju två brigader här. När jag började fanns det 30 brigader och nu har jag 2! Det visar ju lite av den stora omställning som har varit och av hur svårt det är att faktiskt verkställa det positiva och genomgripande återtagande som försvarsbeslutet 2015 pekar ut riktningen för.

Ominriktningen och omställningen från det internationella till att komma tillbaka till grunderna, försvaret av riket, den resan är betydligt större än till och med många av oss som är mitt i verksamheten förstår. Då kan det vara bra att vara lite äldre och ha varit med om det gamla. Men först något om omvärlden och då det förändrade säkerhetspolitiska världsläget. Vi gör en resa och ser på kartan framför oss Norden, Östersjön, de baltiska staterna, sedan Polen, Tyskland, Danmark och vidare söderut till medelhavet. Egentligen är allt som är runt Europa vårt närområde och vi tillhör det europeiska samarbetet. Vi ser norra Afrika och går längs Afrikas kust mot medelhavet. Norra Afrikas kust är konfliktdrabbat söder därom i västra Sahara, fortsätter till Somalia och däremellan Mali där vi deltar med trupp. Somalia förbättras, men mycket allvarligt tillstånd råder i övrigt och de konflikterna påverkar oss eftersom vi lever i ett samhälle där allting hänger ihop.

Går vi så över Adenviken och kommer till Jemen är det fullt krig där och går vi vidare norrut kommer vi till Iran och Irak, österut till ’-stanländerna’, vidare till kärnvapenmakterna Indien och Pakistan, Korea och grannländerna Kina och Japan med dess konflikter och Kina med grannlandet Ryssland och så är vi hemma igen. Vi måste förstå att vi är granne med en stormakt! Förra gången det var krig på Krim, 1853-1856, seglade det in en armada på ungefär 200 fartyg från Frankrike och Storbritannien och ankrade i Fåröbassängen. Sverige var neutralt då och de allierade ville öppna upp en ny flank mot Ryssland genom att bomba på Bomarsund som då tillhörde Ryssland fast det är finskt.

Geografi tillhör krigskonst och operationskonst och en stormakt som vill påverka sitt intresseområde, då är man direkt hos oss. Det är därför som inte bara Frankrike och Storbritannien seglar in i Östersjön eller Ukraina eller Krim, utan det är hela Nato som etablerar trupp på marken i Estland, Lettland, Litauen, Polen och Tyskland och återuppbygger en militär förmåga, bara 4 år efter det att USA tog hem alla stridsvagnar från Europa så bygger man nu upp underhållsbaser igen för att kunna försörja och leda divisions strid där allt finns förhandslagrat. Det här övar vi på tillsammans oavsett om man är med i NATO eller inte eftersom vi som har samma värdegrund och intressen måste kunna arbeta tillsammans och militärt så gör vi det och vi gör det fördjupat med Finland och också med Norge och i och med det även med USA och med Storbritannien. Därifrån deltar stora delar i den övning som inom 14 dagar börjar i Norge. Det är intressant att scenariot är väldigt tydligt, dvs att vi övar på riktigt med styrka mot styrka för att höja kvalitén i övningarna så att i ena laget är det Sverige och Finland och i det andra laget är det USA, Norge och Storbritannien. Både min finske arméchefskollega Petri och jag välkomnar de andra som får se hur vi uppträder i vår terräng vilket är väldigt lärorikt för de amerikanska och brittiska trupperna när de kommer dit upp. Norrmännen är så klart duktiga på att uppträda i den ter-

rängen, det har de vana på. När man övar i så stor omfattning är det skarpt och farligt, det kan hända mycket olyckor och därför är det viktigt att man håller igång den här övningsserien, t ex med att regelbundet kalla in före detta värnpliktiga till krigsförbandsövning så att vi får upp den här volymen på övningarna. Ni som är gamla militärer, ni vet att då börjar det bli svårt och det händer mycket som man inte har tänkt på. Om 14 dagar är därför min största oro att inga allvarliga olyckor inträffar. Att övningen i övrigt kommer att vara värdefull och sända signaler, det är egentligen redan klart. På den säkerhetspolitiska nivån har vi redan, genom att alla vet att vi ska göra detta, sänt en mycket tydlig signal och det är också tydligt vilket lag vi är med i oavsett vilken koalition man är med i. Vi tränar tillsammans och vi gör det regelbundet. Det gör vi därför att vi nu lever i en värld där allting hänger ihop med allt. Det är ju så att om inte vi har flottan i Adenviken ibland och ställer upp för att försvara de globala flödena som alla är beroende av, då kommer inte grejerna till Göteborgs hamn, ni hör att jag är från I 17, och då kommer de inte till norra Europa heller för Göteborg är en viktig omlastningshamn och därför hänger alla funktioner för totalförsvaret ihop. Det är viktigt och vi är beroende av de globala flödena på havet, på marken, i luften och alla dessa förmågor måste vi träna i ett totalförsvarsperspektiv tillsammans med andra. Vem kunde tro det när man började på Karlberg 1985–86 och fick hämta ut sin hemliga bok om Ryssland, kvittera den hos adjutanten, lära sig det utantill, lämna tillbaka den och sedan fick prov på det. Då handlade det mest om det västra militärområdet, och så är vi nästan tillbaka där nu men vi övar tillsammans med de andra. Det var lite otänkbart när jag började att man skulle få en så lång internationell historia, jag har varit utomlands i sammanlagt 9 år. Världen har verkligen ändrats praktiskt sedan dess.

Om vi då pratar omställning som kom med försvarsbeslutet 2015, är det som företrädare för armén några väldigt tydliga signaler. Det står att vi ska ha 2 brigader som kan ha godtagbar nivå för att samverka till 2020, en stridsgrupp på Gotland med nytt artilleri och vi ska öka vår ingenjörs- och pansarvärnsförmåga. Det är några av de uppgifter jag är ansvarig för att leverera till ÖB. Den viktiga brigadutvecklingen är helt beroende av att alla vapensystemen hänger ihop, lyckas det får motståndaren det väldigt svårt. Den minsta gemensamma nämnaren på marken heter brigad, så är det i hela västvärlden. Jag möter mina kollegor regelbundet 3 gånger om året i Europakretsen jämte USA och Kanada och även andra inbjudna och nu pratar vi precis som man gör på högsta nivå om hur man ska samarbeta för att bli mer effektiv, konkret vem som ska köpa vilken materiel i vilken ordning därför att det i produktionslinan börjar bli fullt i en del fabriker. När jag tjänstgjorde i EU 2010–2013 var problemet hur vi skulle hantera all industri och hur vi skulle samarbeta för att lägga ner och bli mer streamlineade. Nu är det tvärtom så att det är konkurrens från många om upphandling av viktig

materiel. En minsta gemensam nämnare från länderna om hur vi ska kunna strida tillsammans. Tar man då en brigad är det svårt att greppa till och med för mina yngre kollegor som aldrig har sett en brigad eftersom de som är överstelöjtnanter och majorer nu, de har aldrig sett detta vilket gör att det är jättesvårt att förklara det. Därför är de stora viktiga övningarna väsentliga för då får man se en slags film som man praktiskt kan växa in i. Det gjorde min högre chef då och nästa år kanske det är min tur att få göra det. Om man nu t ex med Gävlebrigaden ska åka ner och hjälpa till med försvaret av Arlanda och om fienden då vill stoppa Gävlebrigaden, som har mobiliserat i det här området, så kan man antingen skjuta på den med flygplan, då måste man ha ett luftvärn med sig som skydd, man kan attackera oss med långräckviddiga artillerisystem och då måste vi ha radar som kan hitta dem innan de når oss så att vi kan ta skydd och snabbt kunna skjuta tillbaka lika långt, om fienden sprängt broar i vår våg måste vi kunna lägga ny bro och ta en annan väg för kringgång så att vi inte står stilla och blir utsatta för nya angrepp. Då måste man ha ingenjörer som kan lägga broar och under tiden måste man kunna skydda sig t ex med försvarade mineringar. Vi måste ha samband lika långt som man kan skjuta och i dag kan man skjuta 150 km! Moderna ledningsoch underrättelsesystem behövs så att man kan ta ned bilder från flyg och satelliter eller framskjutet fartyg. Allt detta måste därför kunna hänga ihop. Resurser för ammunitions-, drivmedels- och sjukvårdsförsörjning kräver sin logistik. Detta är som att flytta ett samhälle på 5 000 invånare och dessutom ska man kunna kriga under tiden - det är en brigad. Har man inte det med sig blir man sårbar i någon av de här dimensionerna. Det speciella med stridsteknik och taktik- och teknikutveckling är att i den ena änden ser krig ut som det alltid gjort, t ex på tv där vi ser infanterister där det inte ser speciellt avancerat ut, men innan det avgörs kan det ha varit mycket avancerat med långa skjutavstånd och cyberkrigföring etc och då behöver man ha förmågor på hela den bredden för att vara trovärdig, och det är dyrt.

Jag vill hävda att inget land i Europa har råd med allt det själv, därför måste vi samarbeta och därför är den transatlantiska länken viktig så att vi tillsammans kan leverera de här förmågorna så att det blir trovärdigt. Då är det även viktigt att man är trovärdig själv i sin egen leverans och vi ser fram mot ökade tillskott, det behöver vi. Sverige är ungefär lika stort som det alltid har varit - i varje fall sedan vi blev av med Finland. När vi har gått från 30 brigader till 2 så är det en klar utmaning att vara på rätt ställe på rätt tid. Vi behöver tillväxt och då är det enskilt viktigaste beslutet för oss i hela försvarsmakten återinförandet av plikten. Plikten är grunden, det är en billig försäkring för att vi får en fördjupad folkförankring och en fördjupad tilltro till försvarets förmåga, det är oss själva vi är till för. Det är också viktigt att man får en tillgång till personal som annars på frivillig grund inte alls skulle vara intresserad av att ha med försvarsmakten att göra. Pliktlagen 2017 är

därför ett fantastiskt strategiskt beslut. Att införa pliktbegreppet 2017 i ett modernt samhälle är därför inte bara en försvarsmaktsangelägenhet, det är en samhällsangelägenhet att alla myndigheter och all personal berörs. Att vi i armén, dit de allra flesta kommer, som tar emot de värnpliktiga tar hand om dem på bästa sätt det är min högsta prioritet som arméchef.

Ni som är lite äldre arméofficerare här förvånas kanske av att avgångarna nu är under 5 procent, på vår tid var det aldrig ens på väg ner mot 10 procent! Arméchefen hade 10 procent som krav på sig men nästan ingen nådde det någon gång. Jag hoppas att det nu beror på att det trängt igenom att vi måste sätta ut de mest rutinerade först och att man inte behöver vara tuff och hård med dagens ungdomar som kommer in och gör värnplikten de första veckorna och månaderna. Man kan vara hur mjuk och snäll som helst, det är ändå en total chock att möta det som ska ske före 0730 på morgonen. Man ska ha klätt på sig och man ska ha rakat sig, ätit frukost ha städat ha bäddat ha packat - varenda dag i ett helt år, det är en chock att göra sig bekväm med detta och då behöver man inte ha någon ungtupp som springer där och gör sig kaxig, utan man kan ta hand om dem och vårda dem för det är våra framtida kolleger. Det viktigaste med införandet av plikten, det är att vi får en möjlig grund till officersutbildning så att vi får tag på rätt folk för att kunna tillväxa. För det behöver vi ha fler specialist- och taktiska officerare och gruppbefäl, vi har ju en trebefälskår igen, det känner ni till sedan tidigare, så vi är tillbaka till framtiden även på den punkten. Det är jätteviktigt att få tag på dem för det är konkurrens om kvalificerade krafter och på den arbetsmarknaden ska vi kunna konkurrera, plikten är därför viktig för personalförsörjningen. Det är förvånansvärt många som är intresserade av officersyrket när de väl har gjort värnplikten. Utmaningen är sedan att kunna behålla dem tillräckligt länge. Därför är också plikten bra för då har vi dem på lån ett tag. Sedan går de ut i samhället och förkovrar sig och kommer tillbaka på repövningar och så kan vi ha en kader av stamanställda som är tillräckligt stor - vi kan det systemet. Det är också så att vissa enheter går att träna bättre eftersom vi har ett fantastiskt utvecklat system i totalförsvarets rekryteringsmyndighet och vi vet vilka krav som ställs på olika befattningar. Ibland får vi inte tag på rätt personal till en del befattningar på frivillig väg och då får man träna upp de som inte riktigt hade rätta lämpligheter, och det ser vi redan nu när vi tar in stridsvagnsbesättningar. Rättuttagna stridsvagnsbesättningar som man får träna som ett lag i 10 månader blir ibland bättre än de som tränat längre. Det är en svår sak, det är som att ha en lagkänsla av 4 personer i ett rymdskepp, det ska gå oerhört fort och alla 4 ska tänka som en, då måste man träna tillsammans och ha en begåvning för att klara av alla de här snabbt uppkomna osäkerhetsmomenten. Den typen av personal kan vi få tag på med hjälp av plikten. Så kom vi också tvåa på stridsvagns-VM, vi hade vunnit om inte en bröt knäet på uppploppet när de sprang med sin utrustning. Omvärlden blir

förvånad när ett så litet land som Sverige som inte varit med på flera år, eftersom vi inte skulle ha några stridsvagnar, det var ju omodernt, men nu är det högst modernt igen. Vi har en hög utbildningsnivå i Sverige och som vi får folk ifrån och får låna ett tag.

Kan försvaret verkligen tillväxa? Om ni nu får så här mycket pengar, går det? Ja, det går! Det går därför att vi i grunden har en välutbildad befolkning, vi har en fantastisk forskningsnivå och vi har en obegripligt stor industri som är högteknologisk i alla yrkessektorer. Vi har en försvarsindustri som kan göra allt från flygplan till ubåtar, tekniska sambandssystem, kvalificerade strids- och pansarfordon. Det är inte många jämförbara länder som har det. Så det är klart att det går. Om man hade suttit i ett land, t ex i några av våra grannländer och fick mycket mera pengar, då hade man inte behövt vara bekymrad om man inte kan tillverka det själv. Vi har även kompetensen om hur man kan öva stora förband, det visade vi på Aurora. En positiv utmaning som man har som arméchef nu, den yngre generationen som har varit ute i riktiga strider flera gånger och vi har en stridserfaren officerskår i armén men de är vana vid att leda små förband, grupper, plutoner och kompanier. Så har vi några gamlingar som mig kvar som vet hur det är att leda brigad och att till och med leda en fördelning, jag har åtminstone varit fördelningsstabschef, och vi kommer ihåg de där sakerna och då gäller det att gifta ihop den yngre kompetensen med den äldre erfarenheten och så skapar vi en synergi tillsammans och på det sättet klarar vi, det är jag övertygad om, uppgiften med den nationella kompetens som finns om vi bara bestämmer oss för att det är viktigt. Men, som Einstein sade, att om man försöker lösa ett problem som inte gick på exakt samma sätt en gång till då ska man inte bli förvånad om resultatet blir ungefär detsamma. Av det följer ju då att den naturliga utveckling som det blivit med att återinföra försvarsgrenarna, att arméchefen får sin egen stab och får ett större ansvar som ÖB, som f ö är från Gnarp och naturligt kopplad hit, angivit, det är helt rätt väg att gå och då släpper man loss kraften och kompetensen i försvarsgrenarna vilket är grunden för att tillväxa. Nu ser vi med tillförsikt fram mot den nya uppgift vi fått, nämligen försvaret av landet.

Den arméövning som nu sker och som Sverige är värd för, den är jag chef för och samordnar. I budgetprocessens treårssteg frågar man första året regeringen med ett budgetunderlag att vi vill göra det här och så får man, om regeringen är god, uppdraget att utföra övningar. Man kan inte bara bjuda in länder till vapenövningar, det måste finnas en beslutsordning i detta. När det kommer budgeterar, planerar och samordnar man det med deltagande länder vilket tar 2 år.

Övningsspråket är i huvudsak engelska men på lägre nivå pratar man sitt eget språk därför att när man hamnar i snabb strid tänker man oftast på sitt eget språk i grupper, plutoner och kompanier. I samarbetet med Finland pra-

tar man sitt eget språk inom bataljonen och engelska till högre chef. Samarbetet med NATO är viktigt eftersom de sätter standarden, t ex hur man metodmässigt läser kartan, och det är värdefullt att vi får tillgång till dessa standarder så att även svensk industri kan implementera sina produkter.

Rekryteringsmöjligheterna till den aviserade utökningen av numerären, ser tack vare plikten bra ut. Om vi nu bara får in folk så visar det sig att de flesta blir intresserade av oss, men det är jättesvårt att förklara detta med det militära om man inte upplevt det och nu har det varit en så lång tid där flera generationer inte haft en koppling en äldre anhörig som gjort värnplikten, och då kan man inte förklara det, men jag ser ljust på det så länge vi står för något och förklarar det och vad vårt försvar är till för.

Jag brukar avslutningsvis läsa ett stycke när vi har förbands- och chefsöverlämningar. En som jag citerar vid dessa högtidstillfällen är dåvarande ständige sekreteraren i Svenska Akademien, Peter Englund, som jag tycker satt en väldigt bra kontext på vad vi tillsammans upplevt här i dag:

'Ett liv i traditionslöshet underblåser illusionen att man själv är världens mitt. Att världen förändras med dig och för dig, motståndslöst. Traditionen påminner oss om att så inte är fallet, för traditionen säger att världen förblir medan du förändras, medan du drar vidare och efter att du har dragit vidare. Samtidigt rymmer den ett paradoxalt löfte: Att du själv förblir, ej som enskildhet, utan som en del i ett flöde långt större än du själv'

Jag tyckte det var fantastiskt att få komma hit, bli mottagen av er och alla de tydliga traditioner som vi har med t ex korum och fältpredikan.

INSKJUTNING AV PVPJÄS 1110 INOMHUS

Vi disponerade gamla kokhuset bakom gamla markan. Vid flera tillfällen sköt vi in Pvpj i kokhuset och då användes en parallaxkorrektör som placerades i eldröret på pvpjäsen. Man sköt in pjäsen på 10 meter, vilket motsvarade 600 meter. Ett fallmål bestående av en järnplatta, ca 10-15mm tjock hängdes upp och en inskjutningstavla sattes framför.

Vi sköt med kammarammunition och ibland blev det rikoschetter som träffade de värnpliktiga. Aj!! skrek soldaterna.

”Vänd ryggen till vid varje avfyrning” gavs order från fanjunkare Brands.

Pär Söderlund

GÄSTRIKE MILITÄRHISTORISKA FÖRENING

av Lars Lundén

Gästrike Militärhistoriska Förening (GMF) startade 2003 med syftet att levandegöra historien om Hälsinge Regemente, i nuläget har vi utrustning för att uppträda från perioden som 1700-talets karoliner och fram till och med tiden då man bar m/59.

Historien om föreningen började 2003 på Furuskär kustartillerimuseum (GE3) där jag vid den tiden arbetade som guide.

Vi var fem kamrater med ett stort militärhistoriskt intresse som alla tänkte tillbaka på vår ”lumpartid” och tiden som FBU-ungdom på I 14. Vi började vår verksamhet som ett samarbete med Furuviksparken genom att bemanna KA-anläggningen GE 3.

Samarbetet avbröts då dåvarande VD på Furuviksparken även ville ta entréavgift av oss ideellt arbetande.

Året därpå fick jag en anställning på Sveriges Järnvägsmuseum och där fick föreningen upp farten. Vi kunde medverka vid museidagar och fick även möjligheter att visa upp oss i kungavagnen för kungafamiljen vid flertalet tillfällen. Det första stora arrangemanget för GMF var i sammanband med Järnvägens 150 års jubileum då jag och min kollega på museet, en f d kapten

Karoliner paraderar utanför Soldathemmet med författaren av artikeln närmast kameran. Foto Bo Tangfelt.

Uppställning vid minnesstenen i regementsparken. Foto: Bo Rossander.

vid järnvägens driftvärn tillika lokförare Kenneth Landgren, fick arrangera beredskapsdagarna i Krylbo.

Arrangemanget inleddes för GMF:s del med en renovering av ett helt tågsätt. Det var godsfinkor och o-vagnar, i två år arbetades det på kvällarna och under alla storhelger, som tex under Påsken, då vi renoverade tak eller golv. Resan började sedan med t ex lastning av soldater samt olika fordon, allt från TPV-903 till cyklar. Resan gick sedan till Stockholm och en marsch ifrån armémuseet till Stockholm station. Där skulle mer utrustning och soldater ilastas. Sedan gick resan vidare till Krylbo för en två dagars uppvisning för några tusen besökare.

Övriga arrangemang under åren har varit Regementets dag på Kungsbäck, Amf 4 Göteborg, S1 Enköping, P10 Strängnäs samt vid P10:s sista högvakt på Stockholms slott.

Vi har även haft möjligheten att visa upp oss för försvarsminister Peter Hultqvist, arméchefen Karl Engelbrektsson och flygvapenchefen Mats Helgesson

GMF består idag av ca: 60 medlemmar och vi är nu inne på vårt 16:e år, platser och möten med människor har under årens lopp varit många. Det finns och har funnits många kamrater i Hälsinge Regementes kamratförening och på Gävleborgsgruppen som har backat upp oss genom åren, både med kunskap och skänkt mtrl, till dessa vill vi särskilt framföra ett stort tack.

ETT AVTAL TECKNAS PÅ GÄVLE SLOTT – BOCKEN 1939

av Jan-Olof Strandberg, redaktör

I Bocken från 1939, andra årsutgåvan efter att Kamratföreningen bildades, finns en artikel som återger ett kontrakt tecknat med rotehållare i Norrbo, Ockelbo.

En ockelbosoldats kontrakt med rotehållarna.

Vad det stadgar om boställe, in natura-förmåner och annat.

In exstenso återgiva vi härmed ett lönekontrakt mellan soldaten Lars Olof Säll i Ockelbo av Ofvansjö kompani och hans rotehållare. Det är ett dokument från det gamla indelningsverkets dagar, visserligen icke av allra äldsta slag, men likväl av den ålder, att det har något av gången tid i sig, såväl i den stilistiska utformningen, som ifråga om det lönesystem, som enligt kontraktet skall tillämpas.

Det skadar aldrig för vår generation att få en inblick i soldaternas ekonomiska villkor. Kontraktet lyder som följer:

LÖNEKONTRAKT.

I den händelse drängen Lars Olof Säll vid blifvande rekryteringsmöte antages som soldat för roten N:r 43 vid Ofvansjö Kompani af Kongl. Helsinge regemente förbinder vi rotehållare oss att till bemälde Säll utgifva följande:

1:o) Till soldattorp erhålles **fem tunnland odlad och ett tunnland oodlad jord** inom 2 m. hägn, hvaraf 2 tunnl. odlad jord är belägen i "stubbängesvreten" tillhörande hemmanet sub. 3, Norrbo, och 4 tunnl. dels odlad och dels oodlad jord, är belägen i "kernänget" tillhörande hemmanen N:r 1 och sub. 1, Norrbo, Ockelbo socken, hvilket torp, som af oss skötes under den tid soldaten är derifrån kommenderad, tillkommer Säll och hans under tjenstetiden tagna hustru att nyttja och besitta så länge någon af dem lefva, men ej på annan öfverlåta utan att först tillbjuda oss detsamma, skolandes, efter bägge deras död, torpet sålunda det då befinnes till våra hemman återfalla;

2:o) **Till boningshus och nödiga uthus samt hölador lemnas, efter anvisning i vår egande skog, timmer såväl till nybyggnad som reparationer,** hvilket timmer vid boningshusets och fähusets uppförande och inredning, på vår bekostnad framforslas till soldattorpet; hvarjemte Säll eger att å vår skog erhålla **mulbete** för de kreatur som kunna födas på torpet; samt likaledes efter anvisning, utfå **vedbrand och stängselfång** äfvensom fria **löf och näfvertägt.** — Allt till husbehof men ej till afsalu;

3:o) Lemnas årligen under tjenstetiden:

a) **tolf kub.-fot sex kannor ren och torr spannmål,** hälften råg och hälften korn;

b) **fyratiofem skålpund fullgott sofvel,** bestående af smör, fläsk och torrt kött till lika fördelning af hvardera sorten, hvilket tillhandahålles Säll, hos någon bland oss utsedd rotemästare, senast den 1 December och

c) **femton (15) Kronor** i kontanta penningar, hvaraf fem Kronor årligen innehållas för att på sätt Kungl. Kungörelsen den 9 November 1871 föreskrifver, för soldatens räkning å sparbank insättes, hvarefter Säll har att hos rotemästaren, lyfta resterande tio Kronor strax före första möte eller kommendering hvartill Säll blir beordrad för året.

4:o) För hvarje år Säll tjenar för roten öfver 25 år kommer han i åtnjutande af de förmåner, som sockenstämmoprotokollet af den 10 Juni 1860 närmare omförmäler; men blir han deremot genom eget förvållande från regementet och krigstjenaten skiljd innan han tjenat för roten i 25 år; eller blir han genom befordran urståndsatt att tjena för roten som soldat, så förfaller detta kontrakt till alla delar och den jord som i punkt 1 omnämnes återgår till våra hemman utan all slags ersättning och odlingskostnad.

Ockelbo, Norrbo, den 9 Mars 1885.

A Amots Bruks egares vägnar för Norrbo sub 1:

Carl Aug. Lundberg. **N:r 1 Hans Persson.**

Enkan Christina Olsdotter N:r 3.

Lars Jonsson S. 3. **Lars Olsson S .S. 3.**

Med detta kontrakt är jag nöjd. Norrbo som ofvan.

Lars Olof Säll.

Bevittnas:

Olof Strandberg. **Lars Olof Norlund.**

Fastställes. Gefle Slott den 12 Oktober 1887.

C. A. W. Björkman.

Avtal mellan soldaten Lars-Olof Säll och rotehållarna.

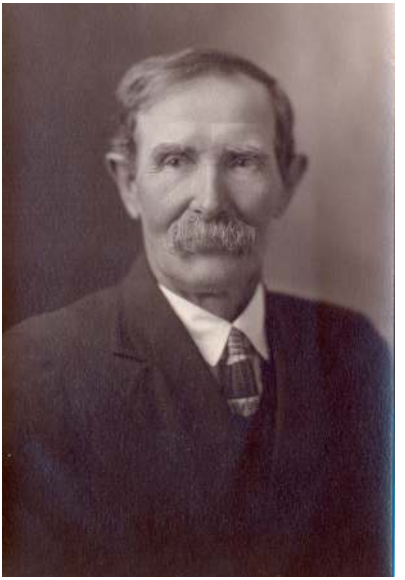
Det som fångade mitt intresse var att avtalet bevittnades av en Olof Strandberg. Denne Olof Strandberg är min farfars farfar. Då jag sedan några år tillbaka ägnat mig åt släktforskning har jag någorlunda koll på vem han var.

Själva artikeln, som ni ser av utdraget från Bocken, handlar om de ekonomiska villkoren för de som tecknade ett kontrakt med rotehållarna. Den här artikeln handlar om vem denne Olof Strandberg var och de militära kopplingar som jag funnit i släkten. Det kompani Lars-Olof Säll tecknade avtal för var Ovansjö kompani. (Se uppgifterna i ovan utdrag från Bocken 1939)

Följ därför med på ett detektivarbete för att identifiera övriga militära kopplingar i den släkt som Olof och jag själv tillhör. Olof själv hade ingen militär anknytning annat än att han bevittnade ett kontrakt.

När det gäller släktforskning och Ockelbo är detta något speciellt, nämligen det faktum att Ockelbo kyrka brann ned 1904 med enbart murarna som återstod. Med kyrkan brann även kyrkoböckerna. Såvitt jag har förstått går det att spåra släkten i Norrbo så långt tillbaka som slutet av 1600-talet. För att släktforska Ockelbo är detta ”ganska” långt tillbaka.

Vem var då denne Olof Strandberg, han var född 14 januari 1833 och hette då Olof Olofsson (Olofsson efter pappa) och tog sig senare namnet Strandberg. Det fullständiga namnet var därefter Olof Olofsson Strandberg. Han föddes i Norrbo (norr om Ockelbo) och gifte sig så småningom med Stina Ersdotter (1829 - 1905) från Särstamyra (Åmot).

Olof Olofsson Strandberg

Stina Ersdotter

Olof Olofsson Strandberg och Stina Ersdotter fick förutom min farfars far ytterligare fyra barn. Den äldsta sonen dog redan som nioåring 1865 och därav tog den näst äldsta sonen över gården (det var min farfars far Erik Strandberg). De övriga tre sönerna emigrerade till trakterna söder om Chicago (Knox County). Den enda dottern blev kvar i Ockelbo.

Den näst yngsta sonen, också med namnet Olof (f. 1868 d. 1946) emigrerade och bosatte sig i Galesburg, Illinois. Där gifte han sig med Maria Margareta Nordlund (f. 1880 d. 1965), också från Ockelbo. De fick en dotter med namnet Christina Maria Ida Strandberg, hon gifte sig med Ralph Edwin Lundqvist. De fick fyra barn och den äldsta med namnet Laverne O Lundqvist. Laverne var född 1922 och blev under andra världskriget flygare i US

Airforce men dog 1944 över Tyskland där hans plan blev nedskjutet. Tyvärr har jag f n ingen ytterligare information kring den händelsen.

Det går även ur ett militärt perspektiv att studera släktbanden bakåt när det gäller Stina Ersdotter vars mor föddes som Lindbäck. Släkten Lindbäck går att följa bakåt till c:a 1480 och den var från Yg, Färila. Pappa till Stina Ersdotter var Erik Pehrsson (1801 – 1882), född i Norrbärke, Dalarna och mamman var Greta Mårtensdotter Lindbäck (1804 – 1872, född i Särstamyra, Åmot.

Släkten Lindbäck kom till Åmot genom Mårten Lindbäck (1764 – 1837), som var skräddare, någon gång runt sekelskiftet 1800 och gifte sig där med en flicka från trakten. Den han gifte sig med var Anna Matsdotter (1766 – 1826) bördig från Åmot.

Släkten Lindbäck kommer, som sagt, från Färila och Mårten Lindbäcks morfar var Mårten Hamreman som stupade 1743 i Jacobi, Finland. Jag har försökt forska mer om Mårtens placering i regementet men Centrala Soldatregistret har ännu inte registrerat allt som gäller Hälsinge Regemente under indelningsverket. Han bör ha tillhört Järvsö kompani.

Mårten Hamreman gifte in sig i släkten med rötterna i Yg. Mårten och hans hustru Karin Månsdotter fick en dotter som hette Anna Mårtensdotter. Anna gifte sig med en Jonas Jonsson Blomberg som kom från Dalen, Färila. De båda blev föräldrar till Mårten Lindbäck.

Från denne Jonas Jonsson Blomberg hittar jag nästa militära koppling. Blombergs släkt kom från Risholn, Särna (Dalarna) och Jonas far var indelt soldat i Orsa Kompani med soldatnamnet Skata. Far till Jonas var Jon Ingelbrechtson Skata som stupade i Villmanstrand 1741. Han stupade således två år innan Mårten Hamreman stupade i Jacobi och i samma krig mot ryssen.

Den första Skata (finns belagt i Centrala Soldatregistret) som bodde på Soldattorpet Skata var Ingelbrecht Ersson Skata (f 1650 d. 1700), far till Jon Ingelbrechtson Skata.

Sammanfattningsvis, historien om en person omnämnd i Bocken 1939 som bevittnade ett kontrakt mellan en indelt soldat och rotehållarna i Norrbo, leder därefter till soldatkopplingar i Ovansjö kompani respektive Orsa kompani samt till amerikanska flygvapnet och andra världskriget. Tyvärr var det med dödlig utgång i krigen för samtliga tre omnämnda släktingar, men med 200 års mellanrum.

FRÅN GÄSTRIKEFÄNIKA TILL HÄLSINGEREGEMENTE

av Bo Tangfelt

Den äldsta tiden

Under hedniska tiden och något derefter var endast sjömakten egentligen organiserad men under Konung Magni Ladulås's [anm 1240-1290] tid, blef Krigsmakten till lands ordnad och indeld uti vissa Fännickor, då Helsingland, Gästrikland, Medelpad och Ångermanland utgjorde en Fännicka. Under detta tidehvarf synes Helsingarne hafva deltagit uti flera vigtiga krigsrörelser.

I äldre tider utgjorde Frälset det mest påräknade krigsförsvaret. De Norra orterna voro i det närmaste blottade på frälse, hvarföre der, likasom öfver hela riket, då krigare af frälset icke voro tillräcklige till rikets försvar, utskrefvos och uppbådades hvar 10:de, 6:e eller 3:dje man med vapen och kost, efter omständigheterne av Städerna, Klerkeriet och Allmogen.

Då Infanteriet af frälset var beväpnadt med harnesk, rör och armborst, nyttjade allmogen deremot endast spetsar, spjut och vippebågar, dem de sjelfve merendels anskaffade.

Man finner ännu 1675, att soldater utkommenderades, som nyttjade sina egna gevär. När fälttåg företogos, blef Länets Höfdinge merendels deras Fält-Öfverste. Han delte dem i rotar under vissa Kneckt-Höfvidsmän, hvartill togos Landsfogdar och Slottsskrifvare, och när kriget var slut, återträdde Öfversten till sin förra beställning och Underbefälet till deras förra sysslor.

- Helsinglands och Helsinge Kongl Regementes Krigs Historia

Fänikans indelning

Fänikan (ty. Fähnlein, liten fana) bestod av fotfolk (motsvarigheten inom rytteriet kallades fana) och dess storlek varierade högst betydligt. Vanligen anges den till omkring 500 man eller mera men i början av 1600-talet finns fänikor om endast ca 200 man. Den utgjorde både den administrativa och taktiska enheten. Förebilden var motsvarande tyska förband vid Gustav Vasas värvade krigsfolk. Ett antal fänikor förenades till ett regemente. Fänikans normalstyrka utgjorde under mitten av 1500-talet 25 rotar om 21 man, inberäknade över- och underrotmästare. Den delades i 5 kvarter under var sin kvartermästare, och dess befäl (*ämbeten*) utgjordes för övrigt av 1 hövitsman, 1 fänrik, 1 löjtnant (åt fänriken), 1 profoss, 1 kaplan, 1 mönsterskrivare, 1 fältskär samt 5 trumslagare och pipare eller i allt 542 personer. Styrkan växlade dock betydligt och sjönk ofta till 300, ja till 150 man vid 1600-talets in-

träde. Fänikan fick då benämningen kompani. De flesta svenska regementen har sitt ursprung i olika lokala fänikor.

Under Erik XIV:s tid bestod en ryttarfana av 300 ryttare under befäl av en ryttmästare. Fänriken var fanförare. Den indelades på samma sätt som fänikan i kvarter och rotar. Ryttarfanans beväpning var värja eller lans och senare eldhandvapen. Rytteriets organisation genomgick en utveckling liknande fotfolkets så att man på Gustav II Adolfs tid av landskapsfanorna hade bildat regementen bestående av åtta kompanier.

Kavalleriet använder traditionellt inte fanor utan standar. Dragonerna, ursprungligen ett beridet infanteri, för dock s.k. dragonfana. Inom artilleriet används standar av fältartilleriet och luftvärnet, medan fästningsartilleriet för fana.

Mats Törne gör entré på arenan

Krigsarkivets (KrA) äldsta bevarade rulla över Norrlands krigsfolk upprättades 1552. Den innehåller *register och mantal uppå alla Kungl Majestäts knektar i Norrlanden såsom äre mönstrade och avbetalade pro anno 1552*.

Rullan inleds med en förteckning över hövitsmannen (kaptenen) Mats Törne och hans stab. För att vara under fäniketiden var Törnes förband överraskande stort, inalles 936 man, rekryterade från hela Norrland, varv 575 knektar från nuvarande Gävleborgs län. Men staben vid denna nästan regementsstora styrka var däremot mycket blygsam; förutom hövitsmannen själv upptas i rullan bara skrivardrängen Mats Olsson, trumslagaren Hans och rotemästaren Staffan Olsson:

Hövitsman Mats Törne, skrivardräng Mats Olsson och trumslagare Hans	3
Knektar i Gestrikland	127
Do i Hälsingland	448
Do i Medelpad	53
Do i Ångermanland	266
Do i Västerbotten	39
Summa norrländskt krigsfolk	936

Fänikans högste chef benämndes hövitsman och han hade vid sin sida dels en större eller mindre stab, dels ett antal truppbefäl som närmast kommenderade de i rotar indelade knektarna. Under de oroliga decennierna på 1500-talets senare hälft skedde inom länet täta uppbåd av nytt krigsfolk som ibland bildade egna fänikor och ibland sammanfördes med andra landskaps knektar till liknande förband. Men fänikorna organiserades även på andra sätt. 1555 hade sålunda Mats Törnes fänika totalt sett krympt ihop till endast 627 man, men samtidigt hade hövitsmannens stab betydligt förstärkts och upptar följande personal:

Höivitsman Mats Törne, fänrik Hans Olsson, furir Erik Mickelsson, fältväbel Tönnis Borg, skrivare Bernt Jorensson, fältskär Bernt van Delden och tre trumslagare, totalt 9 man. De 580 gemena knektarna bildade 58 tiomannarotar under närmaste kommando av 8 *befälningsmän* och 30 lägre roteofficerare. Att fältskären var av utländsk härkomst var vanligt inom den svenska krigsmakten ännu långt in på 1700-talet.

I Erik XIV brev till Helsingarne den 5 januari 1565 nämns Mats Törne som fältöverste och chef för Helsingefänikan från 1564 i det norska fälttåget. I kriget mot Danmark våren 1563 ryckte fältöversten Knut Haraldsson Soop in i Jämtland och Härjedalen som då tillhörde danska kronan. I hans truppstyrka ingick bl a en del hälsingar, vilka därvid berättas ha farit fram med stor grymhet särskilt i Härjedalen, där de den 3 juli brände ner Svegs kyrka med alla dess prydnader. Efter växlande krigslycka för de stridande parterna fick svenskarna slutligen övertaget sedan fältöversten Mats Törne i november 1564 av Erik XIV sänts över fjällen med en styrka som till del bestod av gestrikar och hälsingar. Danskarna drog sig tillbaka, varefter Törne huvudsakligen inskränkte sig till att skövla, bränna och brandskatta ett stort område, som uppges ha omfattat 40 kyrksocknar. I brevet den 5 januari 1565 tackar kung Erik XIV sedan de knektar från länet som deltagit i fälttåget och *därunder sig manneligen förhållit*.

Den 28 februari 1566 höll Mats Törne slutlikvid med *de knektar som deltogo i Norrländska tåget* och i hans räkenskaper nämnas bl a två gefleborgsfänikor: Sven Gestrings och Jöns Mörks. Sven Gestrings fänika låg då som *lantvärn i Jämtland och Hanedal* och omfattade enligt räkenskaperna sammanlagt 439 man. Staben bestod av 11 personer: höivitsman Sven Gestring, fänrik Lasse Olsson, profoss (’militärpolis’) Joen Persson, kaplan herr Toll, mönsterskrivare Måns Persson, vaktmästare Arvid Hansson och fem trumslagare. Styrkan var uppdelad i 42 rotar under befäl av de fyra kvartermästarna Mats Joensson, Engelbrekt Östensson, Anders Persson och Sjul Olsson.

Då danskarna 1567 tycktes förbereda återtagande av Jämtland och Härjedalen, sändes svenska trupper under Tönne Olsson till angrepp mot södra Norge och där återfinns också Sven Gestrings fänika som vid mönstringen i Linköping den 9 oktober 1567 räknade 254 man. Ungefär samtidigt existerade Jöns Mörks gestrikefänika om 243 man vars sammansättning visar stora likheter med Sven Gestrings förband.

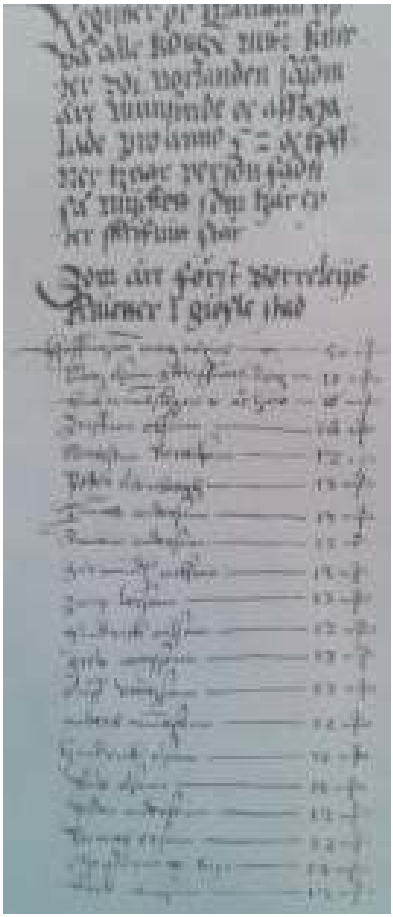
1611 ingick regementet bland de trupper som Karl IX själv anförde vid Risby skans under det danska kriget. Hälsingeallmogen hade då avlämnat en underdånig anhållan att få behålla regementet hemma till försvar mot danskarnas infall från Härjedalen och Jämtland. Från den hetlevrade kungen kom ett nekande svar den 13 september 1611 med det bitande tillägget att *den Helsingebonde som är rädd för en Jute icke är värd att lefva* och vidare förmanas allmogen *att icke dricka af Juteflaskan, ty det skulle bekomma dem illa*.

Mats Törnes bakgrund och anknytning till Gästrikland.

Underamiralen, fältöversten, kungl kammarmästaren (kamreraren) Matts Olofsson Törne, 1534-1591, gift med Gertrud Olofsdotter, död 1597, dotter till Mårten Helsing född 1525 och hans hustru Margareta i byn Simoneboda (Simanbo) i östra Ljusdal.

Ur 1552 års rulla över Norrlands krigsfolk. Hälsingeknektar från Sersta (Segersta) och Hanebo socknar

Ur 1552 år rulla över Norrlands krigsfolk. På de första raderna upptas: Hövitsman Mats Törne, Mats Olsson Skrivardräng och Hans Trumslagare v.Århus.

Mats Törne som bl a bevakade hertig Johan (sedermera Johan III) på Gripsholm, erhöll av Gustav Vasa 12/7 1553 ett vretland mellan Kroknäs och Gavelbron (nu en del av Stadsparken och Kyrkogården) samt Virkesholmen i Gävle. 4/1 1565 ger Erik XIV Mats Törne ödehemmanet Gamle Kungsängen i Valbo och 1556 hemmanet Wibro i Valbo, egentligen en äng där han hade sin sätesgård. 1567 registrerades 24 vretar under Kungsgårds ägor som nu avlidne Mats Törne hade lagt under sin gård. Donationen återkallades 1569 efter Mats död. Vall eller Gamle Kungsängen utgrävdes 1984, varvid konstaterades att de medeltida boningshusen brunnit i början av 1500-talet och att ny omstrukturerad bebyggelse tillkommit under senare delen av seklet. Mats Törnes son Olof Matsson Törne eller Torne (död före 1616) sålde 1586 faderns vretland vid Gavelbron till släktingen Per Olsson Helsing och 1596 en tomt inne i Gävle stad.

Från fänikeledning till regementsstab

Fänikorna krympte med åren i storlek, men med staberna tycks det ha gått tvärtom. Nya titlar dyker ideligen upp i sammanhanget, men innehavarnas funktioner är inte alltid möjliga att identifiera och översätta till modernt språk. Trumslagarna blir till antalet allt flera, hövitsmannen får som närmaste man en hövitsmans-löjtnant. Redan 1555 finner man i Törnes stab både fänrik, förare och fältväbel och vidare en fältskär (läkare), som av namnet - Berent van Delden - att döma tydligen var av utländsk börd. Tio år senare (1565) låg som ovan nämnts hövitsmannen Sven Gestring med sin fänika *i lantvärn i Jämtland och Hanadal*, och i hans stab upptas även en profoss med uppgift att verkställa bestraffningar av olika slag, en kaplan (fältpräst) och en vaktmästare. Sistnämnda titel kom sedermera att utbytas mot sergeant. Men under fäniketiden förekommer också andra titlar i staberna. Där finns både löjtnant och fänrikslöjtnant, kvartermästare, furir och rustmästare, ävensom pipare (ett slags musikanter) i varierande antal.

Norrlands storregemente sattes upp i Norrland från mindre enheter som bestod av 500 man som kallades fänikor, mer specifikt från landskapen Västerbotten, Ångermanland, Medelpad, Hälsingland och Gästrikland år 1615. År 1617 leddes regementet av Svante Banér och bestod av sju fänikor. Storregementet var i sin tur organiserat till tre fältregementen, således egentligen mer som en brigad än vad namnet antyder.

Under det norrländska storregementets relativt korta tillvaro - det delades 1624 i flera småregementen - får regementsstaben ett utseende, som i stort sett förblir gällande även för landskapsregementena under det äldre indelningsverket. Trumslagarna flyttas över till kompanistaberna, piparna likaså. Graderna blir också lättare att känna igen. Storregementets överstevaktmästare blir redan på 1630-talet överstelöjtnant, rättvisans handhavare benämnes stundom regementsgavaldiger eller regementsväbel och ibland

dyker dessutom en annan rättstjänare upp i rullorna under benämningen rättegångsväbel. Även läkaren, som nu ståtar med titeln regementsfältskär eller regementsbarberare, får en eller flera medhjälpare, kallade gemena fältskärer eller fältskärsgesäller, motsvarande nutidens bataljonsläkare. Profossen, som befordrats till regementsprofoss, får gemena profosser som biträden och regementspredikanten får gemena predikanter vid sin sida. Prästerna är för övrigt de enda på staben, som får ordet 'herr' framför namnet och redovisas ofta utan efternamn.

Källor
KrA Lönelängd för Mats Törnes fänika
KrA Räkenskaper rörande avlöning åt norrländska knektar vid Mats Törnes fänika
KrA Strödda militiehandlingar före 1631
Helsinglands och Helsinge Kongl Regementes Krigs Historia (Sthlm, Walldéns,1828)
Mårten Helsing, turkarna och Europas fred 1559. Alf Uddholm, 2003

HAN SOM UPPFANN SILIKONET

En dag efter semesterperioden 1965 säger Fanjunkare Brands (fj): Gå till varje kompaniadjunkt och be att få allt skarklister som blev över efter vinterperioden.

Vissa kompaniadjutanter bävade man för att fråga av den vissheten att man fick en utskällning bara för att man ställde frågan. Jag fick några kartonger och några lösa tuber som jag efter tjänstens slut gick hem till Brands med. Han bodde då vid korthållsbanan.

"Kom!" sa fj Brands, "vi ska täta båten".

Fj hade en träbåt, en mindre snipa med inombordare. Den hade legat på land en längre tid och den hade torkat så det var glipor mellan vissa spant. Vi tryckte in skarklister i gliporna, därefter fyllde vi vatten strax under motorn i båten. Efter 4-5 dagar hade skrovet svällt. Då skrapade vi bort det skarklister som hade trängt ut.

Båten stod på en trailer. Fj Brands lånade en häst från regementsstallet och spände den för trailern, drog ner den till ån och sjösatte snipan. Det visade sig att det fungerade utmärkt. Vi hade ett perfekt fungerande silikon.

Den principen använde jag senare på regementets kutter 1982 när vi skulle sjösätta, dock med riktigt silikon.

Pär Söderlund

RYSSARNAS ANFALL MOT GÄVLE 1719

av Olle Larsson

Fredsförhandlingar pågick på Åland mellan Ryssland och Sverige under sommaren 1719. För att skapa en gynnsammare förhandlingsposition valde ryssarna att genomföra ett antal anfall mot Sveriges ostkust. Ryssarna hade byggt upp en snabbrörlig flotta med grundgående små galärer. Galärer var fartyg som främst roddes, men kunde använda segel om vindriktningen var gynnsam.

En dag i juli upptäckte folk på Kapellskär cirka 130 ryska galärer. De flesta galärer gav sig söderut, men ett 20-tal av dem seglade norrut. Soldaterna ombord härjade på bland annat Vätö, Arholma och Singö. Och städerna Östhammar och Öregrund brändes ned. Det svenska motståndet var då svagt.

Landshövdingen i Gävle generallöjtnant Hugo Hamilton var ansvarig för uppförandet av Fredriksskans vid nuvarande yttre hamnen. Där fanns tio kanoner och cirka 1000 soldater.

Ryssarna anföll i juli mot Harnäs för att ta sig vidare norrut mot Gävle (se pil 1 på bilden). I trakten av Hemlingbyberget organiserade svenskarna sitt försvar. Det visade sig vara starkt. Efter tre misslyckade försök avbröt

ryssarna anfallen. Ett andra anfallsförsök gjordes vid Steneborgs gård (2), men dit hade under tiden trupp förflyttats från Hemlingby, och även det ryska anfallet avbröts i förtid.

Nu valde ryssarna i stället att anfalla Gävleområdet norrut, det vill säga norr om Limön (3). Men det anfallet hindrades av artillerield från Fredriksskans. Efter tre försök gav galärflottan upp att komma förbi. Ytterligare ett försök nattetid att smyga förbi med de ryska styrkornas mindre så kallade skärbåtar misslyckades också, efter att det upptäckts från skansen och båtarna utsatts för ny kanonbeskjutning.

Sverige byggde nu upp ett försvar i området kring Testeboån. Ryssarna valde att anfalla i Engesbergsområdet norr om Gävle (4). Även denna gång hade svenskarna hunnit vidta förberedelser för ett försvar i området och sända soldater mot landstigningsplatsen. Ryssarna, som upptäckt försvarsförberedelserna, avstod från landstigningsförsöket och seglade den 3 augusti vidare norrut.

Vi får väl anta att Hälsinge regemente har stor anledning att ta åt sig äran för det framgångsrika försvaret mot ryssarna 1719.

VAKTCHEFEN BLIR BLÅST OCH FÖRBANNAD

Fanjunkare Schel var bra på att förställa rösten och härma överste Allan Månsson.

Fj Schel ringer till kasernvakten och ber att få tala med vaktchefen. Vaktchefen svarar: Hallå, vaktchefen. Fj presenterar sig som regementschef A. Månsson och ger order om följande: Byt flagga på kanslihuset, hissa flaggorna vid vakten och byt till stor högtidsdräkt på all personal i vakten. Ställ upp utanför kasernvakten klockan 1400. Vi får besök av riksdagspolitiker. Är det uppfattat? Vaktchefen svarar: Ja, överste.

Fj: Ve r k s t ä l l!

Efter 2 - 3 timmar ringer fj Schel till vaktchefen igen och förställer sig som regementschef A. Månsson med en ny order: Besöket är inställt, återgå till tidigare verksamhet. Samtalet ringdes från plutonofficersmässen och vaktchefen hör hur det gapskrattas i bakgrunden och i det ögonblicket förstår han att han blivit grundlurad. Snart hör man en motor som rusas och ljudet av grussprut vid vakten. Vaktbilen kommer i rasande fart över kaserngården till mässen på jakt efter den som lurat honom. I samma veva försvinner fj Schel från mässen med blixtens hastighet. Vaktchefen störtar in på mässen, möts av ett hurrande och skrattande och ilskan rinner snart av honom. När han lugnat ner sig kunde han se det roliga i det hela. Det avslöjades inte vem som hade lurat honom.

Pär Söderlund

TILL HÄST, IS 1 1958

av Claes Bengtsson

Regementet utbildade och mobiliserade anspannsförband långt in på den senare delen av 1900-talet. Av den anledningen fanns vid regementet ett antal stamhästar och ackordshästar, både kallblodiga (nordsvenska) och varmblodiga hästar. Samtliga varmblodiga hästar var skolade både som rid- och körhästar.

Att hjälpligt kunna hantera en häst ingick i utbildningen för fast anställt befäl. Övningarna på hästryggen var även en värdefull träning och motion för hästarna. Övningsledare var som regel överfurir Torsten Bengtsson (stallchef och tidigare remontryttare) men ibland även kapten Olle Barkander (stallofficer)

På fotot, tagit någon gång under våren- sommaren 1958, syns nio korpraler från Livkompaniet IS 1 (totalt 14 elever) under en paus i ridlektionen. Platsen är vid skogsbrynet mellan Valls hage och Gavleån.

På bilden syns, från vänster, korpralerna: Lars-Åke Högberg, Ingvar ”Påsen” Andersson, Leif Strömberg, Arne ”Trubben” Hedin, Yngve Larsson, Kjell Årman, Claes Bengtsson, Bertil Eriksson och Kjell Norin.

Bland hästarna minns man särskilt stoet Eva, som var en mästare på att slå ”backut” och valacken Dan, som även var kapten Barkanders tävlingshäst samt den legendariske Vitfot, vilken var stallchefens speciella tjänstehäst. På bilden syns Vitfot med Claes Bengtsson som ryttare.

DIVERSE NOTISER FRÅN FÖRR

av Knut Björkenstam

För några år sedan besökte jag med hustru Gävle kommuns arkiv för att se vad där kunde finnas av handlingar med koppling till vårt regemente. Det fanns (och finns) en hel del. Vi kopierade såväl texter som fotografier för eventuell publicering i kommande årgångar av vår förenings årsskrift. Så har också skett som en och annan av de ärade läsarna kanske erinrar sig.

Här följer nu några små notiser vilka måhända kan vara roliga att ta del av och som speglar lite vad som hände på och vid regementet åren kring 1900. Mycket nöje.

*

Den 10 maj 1895 inryckte årets beväringsmän till Mohed. Gestrikarna avreste med tåg från Gefle C.

Den 18 juli 1897 drunknade under badning i Florsjön korpralen vid Ovansjö kompani Prim.

Om major Unges flygande torped, se Gefle Dagblad den 9 juli och den 14 augusti 1901.

Inryckningen på Moheds läger ägde rum den 29 augusti 1901, varvid en stor del av såväl stam som beväring voro mer eller mindre berusade. Aftonen förut hade under inkvarteringarna i Ljusdal en beväring blivit illa knivhuggen av en kamrat från Delsbo, vilken den huggne dock ej kunde känna igen. (Gefle Dagblad den 31 augusti 1901).

Vid tävlingen om Arvid Kjellgrens skjutpris för svenska härens infanteri inom VI:e arméfördelningen tillföll priset – 100 kronor – soldaten vid Forsa kompani 68 Fast för 132 poäng; 2. soldaten vid Vännäs kompani av Västerbottens regemente 60 Holmberg 131 poäng; 3. värnpliktige vid Jämtlands fältjägare 163 142/1901 Nilsson 130 poäng. (Gefle Dagblad den 12 november 1902).

Den 1 december 1902 häktades i Ljusdal soldaten vid Delsbo kompani 131 Leidzén, som på grund av rymning strukits ur rullorna i januari 1902.

Ännu 1903 fanns en förordning av 17/10 1731 om att arméns och flottans officerare skulle hos konungen begära tillåtelse att få ingå äktenskap. Detta föreslogs 1903 skola upphävas. (Gefle Dagblad den 16 mars 1903).

Den 22/6 1903 drunknade f. d. soldaten Daniel Strid i Ockelbo tillsammans med dottern Emma och sonen David.

Angående midsommarfirandet på Mohed 1903 skrevs i Gefle Dagblad bland annat: ”På midsommardagen kastade solen sina strålar över den med flaggor och grönt prydda lägerplatsen. Redan på morgonen samlades mycket folk, i synnerhet ungdom, för att träffa sina anhöriga bland beväringarna.

Klockan 9.45 marscherade de i full parad klädda kompanierna till den vackra majstången, där gudstjänst hölls.

Klockan 11.00 samlades man åter där, musiken spelade, och en av beväringar bestående sångkör sjöng ”Vårt land”, varefter löjtnant Nielsen höll ett fosterländskt föredrag, avslutat med ”Gud bevare konung och fädernesland!” Sedan sjöngs ”Du gamla, Du friska”, och Kungssången, varpå kompanierna marscherade till sina respektive uppställningsplatser och upplöstes.

Klockan 3.30 började de sedvanliga tävlingarna, bland annat hastighets- och längdlöpning, trebenslöpning, längd-, höjd- och stavsprång, häcklöpning, klättring på såpad stång, pölstrid, säcklöpning, ämbarlöpning och stångstörtning. I tävlingarna deltogo ett 50-tal man som alla visade vackra prov på smidighet och styrka. Särskilt må nämnas uthållighetslöpningen av volontär Serrander från Gefle, och stångstörtningen av korpral 46 Smith vid Forsa kompani.

Tävlingarna räckte till klockan 5.30, då major Lundvall utdelade prisen. Sedan gick var och en dit, där han fann trevligast. Många samlades vid dansbanan. Vid 1/2 10-tiden började besökarna troppa av.” (Gefle Dagblad den 29 juni 1903).

Överstelöjtnant Carl Gustaf Moberg avled den 17/8 1903 i Stockholm. Född i Gefle 28/3 1854 såsom son av rektor K. Moberg; inskrevs i armén 12/4 1872, underlöjtnant vid Hälsinge reg. 1874, kapten 1893, major 1903, t. f. stabschef vid 5:e arméfördelningen, major vid Generalstaben, stabschef vid 5:e arméfördelningen, överstelöjtnant vid Västmanlands regemente; stadsfullmäktig i Gefle 1886 – 1902, ledamot av stadens drätselkammare och ordf. I stadens byggnadsavdelning, v. ordf. i Gefle stads sparbank, ledamot i styrelsen för Sala – Gysinge – Gefle järnväg, styrelseledamot i Gefleborgs läns livränte- och kapitalförsäkringsanstalt, styrelseledamot för Hälsinglands enskilda banks Geflekontor, skytte- och idrottsvän, en av stiftarna till Gefle IF, KM:ts ombud i Gefleborgs läns skytteförbund 1893 – 1902. – Hans militära begåvning var erkänd och värderad på högsta ort. G. m. Elvira Hellhoff, och hade två söner. (Red.:s anm.: en gång hette det ”Arméofficer – många yrken i ett”. Carl Gustaf Moberg hade många järn i elden).

Under det att den stridbara beväringen på Mohed sedan i fredags är ute i ”krig i fred” bortåt Segersta och Bollnäs, ha de lägret kvarvarande ”malajerna” under befäl av krigaren med Karl XII-lynnet, sergeant Winblad von Walter, levererat en batalj med Mo-Myskje-pojkarna, omtalar Söderhamnskuriren.

Gruff hade i lördags (den 26 september 1903) uppstått vid Mo-Myskje mellan beväring och civila, vilka senare anföllo med stort, av sprit eldat mod. Sergeant von Walter ryckte ut med en patrull, men mottogs med skarpa skott. Han bleknade dock ej, utan ryckte modigt an mot fienden och fråntog den ett

Huskvarnagevär, varpå fienden skingrades och patrullen återvände i triumf till lägret.

Vi tro, att en extra ranson påkolja skulle vara välkommen för Myskjepojkarna. (Gefle Dagblad den 30 september 1903).

Med nästa år inträder den förändringen på I 14:s lägerplats vid Mohed att öl ej kommer att serveras på marketenterierna. (Gefle Dagblad den 6 november 1903)

Till underlöjtnanter vid I 14 utnämndes den 18 december 1903 officersaspiranterna Carl Moltke Huitfeldt, Gustaf Adolf Zacharias Holmstedt och Carl Gösta Blechert Berndes.

UTBILDNINGSKONTROLL BACKA SÖDRA

Hösten 1966 fick vi beskedet att bataljonchefen skulle göra en kontroll av utbildningen grupps försvar (skarpskjutning). Efter att vi satt ut olika mål och förövat tycker fanjunkare Brands (fj) att det är för lite realism. Fj beordrar mig att hämta nitrolitpatroner, sprängpatroner, krutstubin, järntråd och snubbeltråd. Vi hängde upp apterade nitrolitpatroner framför på snubbeltråden som var fäst på järntråden ca 7-8 meter framför plutonen. Innan vi skulle öva frågade jag fj: Ska vi verkligen använda skarp ammunition på det sättet? Jag sa: Du får ta ansvaret! Fj svarar: Jag tar ansvaret om något händer! Vi hann med att föröva ett antal gånger på förmiddagen och soldaterna lärde sig att ta skydd i sina ståvärn. Efter lunch, ca kl 1315 dök tjänsteförrättande bataljonchefen (kn Måhlén) upp. Vi ställde upp plutonen och gjorde en fältanmälan. Bataljonchefen säger: Var så god att börja övningen. Plutonen intar sina värn. Fj ger order: Skydd! Ni hör den fientliga stormelden närma sig. Efter det ger fj tecken åt mig att tända nitrolitpatronerna. Bataljonchefen står ca 10 -15 meter ifrån när första nitropatronen smäller. Då ramlar bataljonchefen för han ryggar bakåt vid första smällen. Efter sista smällen springer han bakåt och skriker: Djävla idioter! Anmälan på min expedition när ni är klara! När vi är klara går vi till hans befälsrum. Kn Måhlén tyckte att det var en realistisk övning men han skällde på oss så hans mun fradgade sig. Det är en av de utskällningar som har stannat i mitt minne. Soldaterna tyckte att det var en bra övning, för den var realistisk.

Pär Söderlund

NÅGRA ORD OM KORV

ur ”12:te-Kompanister i fält 1940-1942

Korv ingår i soldatens dagliga matranson, och man kan gott säga som det står i zoologin beträffande djuren, att av korv livnär sig soldaten. Enligt senaste uppgift från Statistiska Centralbyrån förtär den svenska soldaten per år per individ 19,7 meter korv med en medeltjocklek av 13/4 verktum.

Korvarna uppträda i en mängd skiftande exteriörer, men interiörerna och smaken äro exakt desamma, trots reversalernas olika benämning på korvarna. De olika namnen äro enligt arméledningen: Korvfläsk, korvkött, korvstång, korvgryta, korvprins och korv över huvud taget. Nu kunna, som tur är, väl försigkomna kockar genom ett enkelt ingrepp med en fullslipad förskärare åstadkomma delning av korven antingen på längden eller också på tvären, vadan en inte så oansenlig variation av den eljest likriktade matsedeln åstadkommes. Ha kockarna dessutom tillgång till 1,3 kg. stekflott var fjortonde dag, kan omväxlingen bli ännu större genom att bryna den delaktiga korven i ovan relaterade stekflott.

Varav består då den omdebatterade korven, kanske mitt vördade auditorium frågar sig. Därom tvista de lärde. Men den svenske soldaten har efter noggranna iakttagelser under år av korvätning lyckats utröna, vad vetenskapen hittills ansett mycket dunkelt.

Ytterst befinner sig skinnet, fyllande samma uppgift som skalet hos en banan, nämligen att dels skydda innanför liggande delar, dels sammanträngа desamma till en enhet, hos korven benämnd kroppen. I korvkroppen är större delen av svenska djurriket representerat. Tiden tillåter mej emellertid inte att här närmare beröra de olika djurarterna, utan övergår jag i stället till en klarläggande analys över korvens innersta väsen. Som bekant ingår i korven inte allenast kött, utan den svenska grynfloran är också rikt representerad, så även de orientaliska kryddorna, lagerbärsblad och kryddpeppar. Vi få i detta sammanhang inte förglömma potatisens insats. Den har till uppgift att i någon mån neutralisera kryddorna.

Jag märker att jag i samband med beskrivningen av korvens hölje glömt klarlägga en inte så oväsentlig detalj, nämligen korvens snillrika tillsnörning i dess båda ändar, för att korvkroppen under kokningen eller annan påtryckning inte skall separera från höljet. Härvid fyller oblekt fiskgarn 12/6 en viktig uppgift. Dymedelst ifrågavarande fiskgarn uppdelas korven i ungefär lika stora sektioner. Knutens art, som är halvslag, godkändes av militärledningen först 1939, som lämplig för nämnda ändamål.

Under de år vi legat i fält har från manskapets sida framkastats en hel del förslag och idéer, bl. a. ifråga om utförande och smak. Det sistnämnda har helt nonchalerats av militärledningen, under det att det först nämnda ligger

under behandling hos vederbörande, och har alla förutsättningar att antagas, varigenom den svenske soldaten så småningom efter några år skulle få fylla sin mages dunkla djup med stansad korv, med andra ord tillverkade enligt pepparkaksmetoden, d.v.s. korv à la hjärta, korv à la stjärna och mera i den stilen, dymedelst beredande den trötte beredskapsmannen en smula ögonfägnad. Det är ju också vetenskapligt styrkt att inte allenast smaken utan även formen har en avgörande betydelse för aptiten.

Jag har här sökt klarlägga ett av de problem, som är förknippat med den svenske soldatens välbefinnande. Av auditoriets uppmärksamhet att döma, torde min framställning rönt önskat mottagande, ty fastän ehuru framställningen till följd av den korta tid jag disponerar ej kunnat bli alltför uttömmande.

Dagens ämne har ju länge varit föremål för soldatens livliga intresse. Genom detta mitt anförande hoppas jag att även allmänhetens uppmärksamhet väckts på denna vitala fråga, och då i synnerhet statsmakternas, som i fortsättningen inte torde kunna stå likgiltiga inför detta brännande problem.

Red:s anm.: skriften ur vilken denna artikel är hämtad trycktes i Gävle 1943 i 150 numrerade exemplar. I det exemplar, nummer 148, som jag hämtat artikeln ur finns ett brev bevarat och som jag här citerar:

Gävle den 8 augusti 1945

Herr
Löjtnant Palm
Mob.-avdelningen
Hälsinge regemente
Gävle.

Enligt löfte översänder jag härjämte 1 ex. av minnesskriften ”12:te kompanister i fält 1940-1945”, vilken Ni önskade för kamratföreningens arkiv.

Då Statens Informationsstyrelse uppställt som villkor för skriftens distribuering att kommitterade skola uppmana mottagarna att icke låta skriften komma i obehöriga händer, utgår jag ifrån att Ni ser till att endast pålitligt folk får taga del av detta arkivexemplar.

Högaktningsfullt
Yngve Persson

Adress: E. Yngve Persson
Hantverkareg. II a,
Gävle.

EN ORDFÖRANDE LÄMNAR AV

av överste 1. Rolf Dahlström, återberättat för Bo Tangfelt

Min farmor och farfar kommer från Hunnebostrand och pappa och min farbror är födda där och vi var där varje sommar ett par tre veckor under uppväxttiden. Sedan skaffade mina föräldrar egen sommarstuga här i Gävletrakten och då tog det slut. Jag saknade västkusten och Hunnebostrand. När Inger och jag gifte oss ville jag att bröllopsresan skulle gå till Hunnebostrand. Så blev det också. Senare har vi varit tillbaka några gånger både med och utan barn men från 2013 har det blivit en rutin en till två gånger om året. Rötterna finns där: 'Nar fan blir gammal blir han religiös'! Minnena dyker upp när man går där bland sjöbodarna, här fiskade jag krabba, här badade vi, här hade Erik sin eka som vi lånade. När min farfar hade bildat familj sade han sig att 'jag kan inte försörja en hel familj på att hugga sten i Hunnebostrand'. Han placerade familjen på Hunnebovägen 8 i en lägenhet och åkte till USA. Han kom tillbaka 1927 med fickan full av pengar efter att ha huggit sten i USA också. Han konstaterade då att i Gävle fanns det inget stenhuggeri så han gick direkt till Heliga Trefaldighets församling och anmälde flyttningen. Samma år kommer farmor upp med de två sönerna. 40 år senare flyttar familjen Engelbrektson med bl a sonen och den blivande arméchefen Karl från Falkenberg till Hunnebostrand och flyttar in i samma lägenhet som min farmor lämnade, då exakt 40 år tidigare! Detta skrev jag som ett tillägg i min inbjudan till honom att komma hit till årsmötet. Han svarade ja och sa att med en sådan inbjudan är det omöjligt att tacka nej! Jag skrev också i inbjudan till honom att jag hörde att han var en duktig fotbollsmålvakt i Hunnebostrands gymnastik- och idrottsförening. Det kanske berodde på att min gode vän Börje Svanström spelade back framför dig i målet och visste han att Torsten Svanström, en bror till min farmor, stod i mål i samma lag, men före honom? Vilka tillfälligheter.

I Gävle bodde vi i Bäckebro, i södra delen av Sätraområdet, på Barrvägen 6. Där gick jag i första klass på Bäckebroskolan, som sedan revs 1980. Efter det första året flyttade vi till Kristinaplan och från andra klass gick jag på Solängsskolan. Sedan blev det Borgarskolan och Läroverket.

När jag kom till Falun hade regementschefen Lars Wallén en nyårsmottagning. Bredvid Lars och hans fru står då ett par där jag tycker mig känna igen kvinnan. Det är ju min fröken i fyran på Solängen kom jag på, Ingrid Lindar och hon kände igen mig också. I fyran är man 11 år, 1956–57, och så ses man igen, det var på nyårsdagen 1993, mer än trettiofem år senare. Vi var hennes första klass och tänker man tillbaka på sin första pluton så kommer man ju fortfarande ihåg ett antal namn. Nu sade hon att ni tycks ha så roligt i er kam-

ratförening, så vi går med i den. Ingrid och Sten Hofvenstam är fortfarande medlemmar. Ytterligare en tillfällighet.

Jag gillade väl skolan sådär, det gick bra för mig men det var ju inte så att man längtade efter att sommarlovet skulle ta slut. Det fanns annat som drog än läxorna. Min ursprungliga idé var att jag ville vara ute i skog och natur, jag var fågelskådare i unga år och min tanke var att jägmästare stod högt upp på önskelistan. I gymnasiet spårade jag sedan in på att bli officer och när jag gjorde värnplikten 1965 hade jag bestämt mig att fortsätta i det spåret, men det höll på att ta en ände med förskräckelse. Under regementsmästerskapen i orientering fick jag hjärninflammation och blev liggandes på sjukhus fram till nyår och åkte därefter ner till aspirantskolan i Halmstad 1966. Vid ett återbesök på lasarettet där skulle de mäta upp hjärnfunktioner mm. Yttrandet visade jag för regementsläkaren på I 14. 'Ni är ju inte frisk', sa han. 'Jo, men jag känner mig skapligt frisk'. 'Jag kan inte ta ansvar för det, jag sjukskriver dig i hemmet och du är välkommen tillbaka när du har ett friskintyg'. Jag skickades hem och direkt fick jag träffa min tidigare kompanichef Paul G Strömberg. Hans uppfattning var att jag nu borde ta ett sabbatsår. 'Nej', sa jag, 'det tycker jag inte för har jag blivit sjuk i tjänsten, då får ni klassa ned mig'. Sedan fick jag inte friskintyg förrän i maj efter en stor undersökning i Uppsala och åkte då tillbaka till Halmstad. Kompanichefen meddelade då att 'aspiranten måste förstå att det inte kan bli något mer framstående betyg och placering med den här frånvaron'. 'Nej', sa jag, 'det förstår jag inte, för att om man nu har fyra taktikskrivningar och jag har skrivit betyg 10 på mina två, ska det då divideras med fyra eller med två?' Nja, man kunde inte riktigt se det så enligt kompanichefen. Då inträder Carl-Gustaf Bergenstråhle från Dalregementet och lärare på aspirantskolan. 'Om aspiranten vill', säger han, 'så ska jag läsa ikapp allting med dig på kvällarna'. Tylösand var ju frestande i stället men det gick inte att tacka nej till en sånt erbjudande. Så vi satt två eller tre kvällar i veckan med teknik, taktik, personliga färdighetsövningar mm. Detta gjorde han gratis och det gick ju bra sedan och jag fick bra betyg. En fantastisk människa att ställa upp så för en för honom obekant aspirant. Sedan har vi haft kontakt hela tiden, han blev senare guide på skolskeppet Najaden i Halmstad och han grundade 91'an Karlsson-museet i Halmstad. Carl-Gustaf fyllde 90 år 6/7 2019!

Efter aspirantskolan följde trupptjänst hemma och därefter Karlberg och efter ny trupptjänst hemma följde Infanteriets officersskola IOS 1970. Jag hade en bra tid på trupp. På allmänna kursen, armélinjens allmänna kurs 1974-75 gick det också bra även om skolledan kom tillbaka där. Läraren Kaj Sjösten från I 17 sa då vid en halvtidsuppföljning att det gick bra så långt för mig. Jag anmälde då att för mig skulle min skolleda göra att jag räknade med att gå ut på gränsen till godkänd. 'Du kommer inte utanför det här rummet förrän du ändrat uppfattning, så enkelt är det'! sa Kaj. Det var bara att ändra

uppfattning och det gick bra och jag fick möjlighet att gå högre kursen, armélinjens stabskurs. Där fanns spärren med krav på betyg i tyska som jag saknade eftersom Staffan Lindéns, 'Staffans Stollar', undervisning i tyska inte räckte till godkänt för mig. Jag tentade någon gång och körde, så då skippade jag detta med högrekursen. Spärren togs bort något år senare och då kunde jag gå in på högrekursen 1979-81. Där gick det också bra, vi hade Bertel Österdahl som chef. Kursen, två år, var svår men kul och med ett härligt gäng på ett 30-tal som man lärde känna väldigt väl.

Ett av många minnen är när jag hade min stora övning som fördelningschef i Kalixlinjen. Jag hamnar tidigt i en alldeles för framtung lösning när ryssen ska stoppas tidigare än vad som egentligen är möjligt men jag märkte att min stab var med mig. Och jag märkte också att läraren inte var imponerad av min taktiska lösning, men jag gav mig inte utan körde på. När det var dags för betygsdelgivning efteråt sa läraren Jan Hyltén-Cavallius att 'Rolf, jag är ledsen men du kan inte få mer än knappt godkänt på den lösningen'. Jag erkände det men fick i alla fall en femma, precis godkänd men inte mer. På kvällen vid middagen kom en deltagare i min grupp, han var forskare på dåvarande FOA, fram och sa att 'nu får du inte ta illa upp men din lösning ger inte jag särskilt mycket för men ditt ledarskap var briljant, hur kunde du få med dig samtliga i gruppen på lösningen'? 'Du har rätt' sa jag, 'men min taktiska förmåga är bättre än vad jag visat upp här'. Men trots den dåliga övningen gick det alltså bra.

Efter högrekursen 1979-81 fick jag förord att bli generalstabsofficer. Jag har gjort förhållandevis lite tjänstgöring utanför regementet jämfört med många. Jag jobbade under några år (1983-85) i arméstaben som detaljchef på fredsorganisationsavdelningen och några år (1989-91) som arméns chefsutvecklare på personalavdelningen under Åke Sagréns tid - mycket spännande. Därefter som utbildningsledare vid den sista grundutbildningen vid Hälsinge regemente, utnämning till överste 1993 och chef för Dalabrigaden i Falun efter det. När nuvarande arméchefen Karl Engelbrektson gästade oss vi årsmötet 2019 och talade varmt om brigadens möjligheter och förmåga, då kände man igen sig - det var ljuv musik! Inför utnämningen till regementschef 1996 hade det gått bra även i Bosnien men nedläggningen av I 13 var förestående då. Jag accepterade då att återvända till Falun som regementschef trots att uppgiften var att lägga ned regementet

Nedläggningen av I 14 fick jag veta om först på hemväg från Stockholm för att ha en planeringsdag med mina blivande kompanichefer när jag stannade till vid korvkiosken i Månkarbo för att få en middag och äter den i bilen. Samtidigt hör jag i dagens eko att I 14 ska läggas ned. Det hade jag inte en susning om när jag satt på arméstabens personalavdelning men det var ju så att de som inte absolut behövde informationen, de fick den inte, och för min tjänst då behövde jag alltså inte den. På morgonen efter med blivande kom-

panicheferna meddelade jag att: ’Grabbar, det här blir sista utbildningsåret’! Det blev en annorlunda planering, vi hade sett hur det gick på I 3, I 11, I 17 och andra som lagts ned. Vi valde en utbildningsorganisation som godkändes av regementschefen, översten Folke Ekstedt, och som innebar att vi hade två kompanier. Målet var att vi inte får gå sysslolösa, det är påfrestande att inte ha någonting att göra, det hade vi sett på andra håll. Jag lärde mig mycket under den tiden som jag sedan hade användning för i Falun när det blev ’omprov’ där. En tråkig erfarenhet från nedläggningen var den allmänna uppfattningen att civila och unga officerare är det inga problem med, de kan sägas upp! Problemet är fullmaktsofficerarna, vad gör vi med dem eftersom de inte kan sägas upp. Från Personalavdelningen kände jag att det är ju mina killar som behövs och därifrån hade jag kontakter i organisationen som kom väl till pass. Charlie Åkerlund, som var min ställföreträdare, och jag jobbade vid sidan av organisationen med att pytsa ut officerare till andra regementen. Vi fick då en lista där Lv3 i Norrtälje kunde ta sex, I 13 kunde ta fem osv och så hade vi ett fackligt samarbete och fördelade de unga officerarna där. Det var ju en strålande lösning egentligen men det var tråkigt att man hade en sådan grundinställning. Det fanns mycket gott i detta som man kunde ta åt sig av och så fanns det sånt som man tyckte inte var bra som man då kunde göra på annat sätt i Falun.

Det var blev en stor skillnad när jag kom till I 13 från I 14. Min företrädare som regementschef, Lars Wallén, var en auktoritär chef som inte gärna släppte folk in på livet utan ville hålla en viss distans. Den rollen kunde inte jag förlika mig med, att man skulle behandla mig på det sättet. Jag ville gärna vara med i gänget och inte sitta för mig själv på rummet. Jag började med att gå runt på regementet och presentera mig, då var jag ännu brigadchef men ändå överste och närmaste man till Lars Wallén. På förrådet stod förrådsförmannen, Ulla Andersson innanför disken och tar emot och jag studsar över den och landar på insidan. Reaktionen blev att ’Va, är chefen här nu, ska han visitera, kolla ordning och reda’? Så det var en stor omställning. Soldatmaterialet var det inga problem med, dalkarlarna är i allmänhet väldigt stolta och har ju en egen jordglob med bara Dalarna på. De är trygga i det de gör och lite vaksamma mot förändringar. Min kurskamrat på Karlberg, Stig Forsling dalkarl, sa när jag kom dit som regementschef att ’Roffe, en sak ska du veta. Om du tänker förändra någonting när du nu går på som chef, då har du max tre månader på dig. Har du inte gjort någonting då, så är det kört för dig. Då köper vi ingenting, men i början är vi nyfikna på vad du har för idéer’! Förändringar behövdes så att mitt ledarskap passade bättre in, jag ville inte ta över någon annans ledarskap. Det var tillåtet att titta in till mig, ’Roffe, har du tid?’, utan att behöva beställa tid och jag kunde gå ut också utan att det möttes med skepsis som, ’vad gör han här nu, varför kommer han nu då’? Omställningen från organisation med infanteribrigad till norrlandsbrigad var

ingen alls! Det var en kort sejour på ett år, därefter Bosnien och åter som regementschef efter det så jag hann t ex aldrig besöka krigsuppgiften i övre Norrland. Vi genomförde en krigsförbandsövning i brigad mot Arlanda! Det var ju ingenting nytt för en infanteribrigadchef så när som på själva transportsättet. Det var fördelningschefen Ulf Henrikssons idé att, 'nu ska vi visa att de inte duger nånting till', och med P 10 som B-styrka. Men det gick bra där också även om det inte var norrlandsterräng.

Någonting som påverkat mig mycket i mitt yrkesliv så är det fd fänriken Mattias Flink. Dalregementet var då myndighet med Lars Wallén som myndighetschef och jag som brigadchef och Mattias tillhörde brigaden. Lördagsmorgonen den 11 juni 1994 får jag telefon vid 0400-tiden från brigadstabschefen om dödsskjutningen av sju personer, varav fem unga lottor som just avslutat en kurs på regementet, och skadeskjutningen av tre personer. Många på regementet vågade då inte gå i uniform före och efter tjänstgöringen. Men på måndagen i Hemköpskassan och i uniform klappar en äldre dam mig på axeln och säger 'Sträck på dig, det var inte du som gjorde det!' Mattias hade tidigt sökt hjälp för sin psykiska instabilitet senast på måndagen innan det hände och fick tid längre fram men omständigheterna ledde till skjutningarna dessförinnan.

Det dröjde sedan till 1999 när jag som regementschef ringde hans pappa Mats som jobbade som civilanställd på miloverkstaden och med i kamratföreningens styrelse och frågar om Mattias vill ha besök. Mats återkommer och ger klartecken till besök på Norrköpingsanstalten. Efter vånda kommer jag dit, möter Mattias som tar mig i hand och säger 'Tjenare, kul att du kunde komma! Jag har bakat sockerkaka, ska vi börja med att fika?' Under timmarna sedan sa jag inte mycket, det räckte med att jag lånade ut öronen. Hur har detta kunnat inträffa med denna välorganiserade unge man frågade jag mig efteråt men vid återkomsten och vid minnesstenen i regementsparken svänger jag: - Han sitter där han ska sitta! Livstidsstraffet omvandlades till 36 år och med frigivning som mönsterfånge efter 20 år, f ö på årsdagen av skotten! Sedan besökte jag honom ett antal gånger men efter hans flyttning med skyddad identitet blev det inga fler kontakter.

En händelse som kom att dominera min tid som chef för Dalabrigaden var naturligtvis vår tjänstgöring i Bosnien. Jag var på väg hem från Strängnäs sent en kväll hösten 1994 och då ringer min dåvarande fördelningschef Nicke Rosenqvist, 'kan du tänka dig att ta BA05 i Bosnien'? För Bosnien svarade infanteri- och pansarbrigaderna medan norrlandsbrigaderna svarade för Makedonien. Bosnien var ett hårdare klimat. Efter samråd hemma tog jag upp det med brigadstabschefen, frågade några som jag ville ha med som kompanichefer, 'Torbjörn Pettersson, Peter Fältsjö hänger ni med'? Båda svarar ja och jag meddelar då Nicke Rosenqvist att vi tar det! Skälet till att

budet gick till mig var att det var en infanteribrigad som hade det på listan men som avböjde.

På sommaren i juli 1996 innan vi ska åka i månadsskiftet september-oktober, då sker de två ruskigheterna i Srebrenica och Sepa när Ratko Mladic marscherade in, förnedrade FN och tog livet av 7 000 människor. Det fanns ett fredsavtal i sikte, visserligen utan struktur, som innebar för parterna att det skulle ordnas till med hjälp av Bosniensamordnarna Carl Bildt och Jens Stoltenberg. Det innebar ju tyvärr att det, som alltid i krig, gällde att skapa sig ordentliga förhandlingspositioner. Så det var ett ganska intensivt krig när vi kom ner. Vår övertagandelunch, avbröts för i Zivinicé, en knapp mil från vår bas, landade ett antal splitterbomber rakt in i byn, det fanns inget militärt där överhuvudtaget. Det blev vår första uppgift att rensa ut i detta och det var många döda och skadade och med blindgångare i träden runt omkring. Campen blev dock aldrig angripen vare sig under vår tid eller för våra övriga bataljoner. Vi låg utspridda kompanivis på ett stort område. I bataljonen drabbade detta därför bara stab och tross. Där fanns de sjukvårdsresurser som behövdes samt pionjärer för upprensningsinsatser. Mina chefer klarade detta och gjorde det bra. Det jobbiga i mångt och mycket, om man ser på sjukvårdssituationen, var att våra duktiga sjukvårdare ville göra de skadade transportbara så att de gick att förflytta dem på ett säkert sätt till kvalificerad vård. Folk runtomkring hade då en annan uppfattning om hur det här skulle gå till: ’släng bara in dem i baksätet och kör så fort som det är möjligt!’. De gjorde som man ska göra och de gjorde sitt bästa men folk runtomkring stod och skrek på dem.

I bataljonen hade vi tre dödsfall samt några med så svåra skador att de aldrig blir bra. Det första dödsfallet inträffade när en 8,4 cm rökgranat avlossas inomhus i en camp och går rakt genom kroppen på en kock. Bland laddblindgranaterna som de övade med kommer det med en skarp granat från förevisningen innan. Jag hör det här på radion och då befinner jag mig fem minuter därifrån och åker dit direkt. Hittar kompanichefen som sitter utanför och har sett hela förloppet. Framför mig springer vår egen polis och jag hör dem fråga kompanichefen ’var är liket’? Då reser han sig upp men jag hinner fram och lägger handen på axeln och säger ’sätt dig ned, jag vet, jag fixar det’! Sedan lägger vi den döde på en bår och har en andakt med alla samlade. Han körs i ambulans till det norska sjukhuset och därefter har vi en hemtagningsceremoni med uppställning, kistan, svensk flagga, lågmäld musik, präst som har betraktelse och jag säger några ord. Kistan förs in i en Hercules för hemfärd tillsammans med ett antal kamrater.

Det andra dödsfallet inträffar när en man reser en högantenn mot en kraftledning, sannolikt en av de få kraftledningar i Bosnien som det gick ström i. Det tredje fallet kommer när en pansarbandvagn går ut på en isbelagd betongbro, glider av trots dubbade band och knäcker räcket, faller och landar

upp och ned i bäcken. Alla i vagnen hann ut utom två och en av dem klämdes till döds.

En pansarbandvagn och en SISU gick på stridsvagnsminor. SISU-personalen klarade sig, chockade naturligtvis och med hörselskador. I bandvagnen blev en soldat av med båda benen och en soldat förlorade ett ben.

Analyser visar att när den fysiska och psykiska pressen blir riktigt stor, då kan man tappa elementa. Men händelserna blev inte på något sätt demoraliserande, snarare tvärtom eftersom vi lade ner mycket kraft på ett behandla det, både ceremoniellt och med omhändertagandet av de inblandade som under sakkunnig hjälp fick debriefing under ett antal dagar. Alla utom en, skytten på granatgeväret, som fick genomföra återhämtningen valde att stanna kvar.

Efter bataljonens hemkomst var det inte så att vi skulle lämna in utrustningen och sedan skiljas åt. Den obligatoriska debriefingen tar två dagar på Swedint med debriefingsamtal, fest, medaljparad osv. Jag hade trott att det skulle komma permissionssedlar från folk som ville åka hem direkt. Inte en enda permissionssedel dök upp! Tvärtom, när den sista uppställningen var klar och de anhöriga som hade tillfälle att delta, stod många i stället kvar och pratade med varandra en bra stund.

Sedan hade vi som uppgift att kompanivis arrangera en återträff efter sex månader och där låg uppslutningen på 80–85%. För de skadade fortsatte uppföljningen och de anhöriga till de döda erbjöds att åka ner och besöka platserna.

Vi fick uppleva konfliktens alla faser, vi var det första svenska markstridsförbandet som under skarpt läge leddes av NATO där den amerikanske generalen William Lafayette Nash förde befälet med järnhand. NATO-ledningen var rätt speciell, de har ett helt annat ledarskap som inte är uppgiftsinriktat utan utpräglat detaljstyrt och med brutala tillrättavisningar 'lesson-learn'. Jag frågade generalen om varför vi fick de flesta och de svåraste uppgifterna i hans förband, är det rätt? 'Ja, det är rätt' svarade han. 'Varför det'? 'Därför att jag har ett antal yrkessoldater och kommer aldrig att få samma kvalitet på soldatunderlaget som du har. Jag måste styra med järnhand medan du kan ange vad målet är och beordra lösning av uppgiften. Det kan inte jag. You are my favourite battalion. Nu förstår jag att ni kommer att förändra armén i Sverige, ni kommer aldrig att kunna göra soldatyrket till ett statusyrke".

Vi hade tre punkter där vi var oense. Den första när han skulle marschera in och kom från Tyskland över Ungern i stridsgruppering. Eftersom freden då var klar frågade jag generalen om de i stället hade övervägt ett led. Han gick då med på att gå på ett led, men 'ni går först, ni går mitt i och ni går i kön!' En form av gisslantagande alltså. Men när de tre svenska pansarbandvagnplutonerna i täten ryckte fram beordrades 'Ta bort de svenska flaggorna!' Det var inte acceptabelt att NATO skulle eskorteras av svenska styrkor.

En annan gång när det hade snöat varvid ’Road Red Alert’ utlystes, dvs ingen körning om det inte är absolut tvingande. Jag meddelade generalen, med ett litet leende, att vi var en Arctic Brigade, snön är vår vän. Då fick vi, endast vi, ett undantag.

Vid det sista dödsfallet, när alltså NATO hade kommandot, skulle förrättningen ske enligt ’Standard Procedure’, vilket inte alls var enligt svensk modell. På min framställning nekas svensk ceremoni och jag meddelar då generalen att vi tänker göra förrättningen på vårt sätt och när vi gör det kommer vi att byta tid eller plats eller både och. Ni kommer inte att hitta oss. Det blir tyst, han reser sig, nu får jag stryk tänker jag, slår mig på axeln och säger ’Ok, do it your way son!’

När vi kom hem från Bosnien sökte stabschefen Sverker Göransson och jag upp Karlis Neretnieks, chef för Swedint och informerade om att vi har tagit emot 600 besök, närmast som en hotell- och charterfirma samt alla rekstyrkor från USA. Vi föreslog ett par dagar för chef och ställföreträdare efter ungefär ett år för att se vad det blev av det som vi påbörjade i Bosnien? Intressant idé, tyckte Karlis och efter ett år fick vi åka. Då visade det sig att plutonchefen för den pluton där de två svårt skadade i minolyckan var där. Vi hade då en debriefing på platsen där minolyckan skedde. Sedan hade vi också en ceremoni på campen där våra efterträdare reste en minnessten över de omkomna. Vid ett föredrag jag höll för Veteranerna –Fredabaskrarna så sent som våren 2019 kommer det fram en deltagare och säger: ’jag var med! Det var jag som stod med fanan när du ledde ceremonin’. Ännu en märklig tillfällighet.

Det blev en kris när vi gick från FN till NATO. Vi var de sämst betalda i FN, norrmän och danskar hade betydligt bättre ekonomiska villkor. När nya kontrakt skulle skrivas såg vi chansen att få bättre betalt vilket inte gick. I stället skulle en premie vid fullgjort uppdrag utgå. Ett 60-tal skrev då inte på utan åkte hem. Vid övergången till NATO skulle Sverige betala och det meddelades då att ’ni är ett kompani för mycket, vi har inte råd med det’. Jag var därför tvungen att under vånda skicka hem 8. pansarskyttekompaniet. De 150 soldaterna där hade naturligtvis räknat med att vara kvar tiden ut. Vad skulle hända när de kom hem med jobb, bostad?

Redan under tiden i Bosnien tornade orosmolnen runt Dalregementet upp sig och när jag fick frågan om att bli chef för regementet talade allt för att nedläggning skulle ske. Jag trivdes så bra i Falun att jag tackade ja trots att uppgiften var allt annat än upplyftande. Men ödet ville annorlunda. I sista stund, fredagen den 13 december 1996, avvärjdes nedläggningshotet i 1996 års försvarsbeslut genom Thage G Petterssons ingripande på mållinjen och det blev i stället I 4 som då fick stryka på foten.

På I 13 hade vi lycka över jul och nyår men i januari, men snart började diskussionerna om ytterligare förändringar ta fart igen. Min förträdare

skapade begreppet ”Dalregementets årliga nedläggning”. Nu var vi där igen. Nedläggningsbeslutet kom därför inte som någon som helst överraskning, vi hade ju också besökts av flera ’dödspatruller’. Vid sista höstmiddagen inbjöd jag militärbefälhavaren Percurt Green som hedersgäst. Efter lite betänkande sa ha att ’ja, men det blir väl inte någon form av demonstration eller sånt’? ’Nu får generalen ursäkta, men såna är vi inte’ sa jag då. ’Generalen är hedersgäst, punkt slut’. Vid något tillfälle sa han att ’man får inte uppföra sig som om man var chef för länsarbetsnämnden’! Min kommentar blev att ’’Det låter som att det vore ett hyfsat jobb, men jag upplever det inte som en komplimang’.

I sammanhanget går det till så att först lägger ÖB fram ett förslag viket han då betraktar som ett beslut. Sedan kommer propositionen och ett försvarsbeslut. Jag betraktade tiden från ÖB’s förslag fram till försvarsbeslutet som en prövotid under vilken jag agerade. Försvarsbeslutet blev en bekräftelse på tidigare tankegångar i Bosnien när jag skulle lägga ned 1996. Då bestämde jag mig för att det får bli ett pass till tills jag fyller 55, 2001, men sedan slutar jag. När det då inte blev nedläggning blev det stället glatt ett tag men sedan blev det nedläggning i alla fall den sista juni 2000 med stor uppställning i regementsparken med alla anställda i garnisonen och många andra, med musikkår, tal, landshövdingen och utdelning av minnesmedaljer. Jag överlämnade befälet till Dalregementsgruppen, vänder mig om och går med tunga steg trappan upp till kanslihuset. Det fanns många känslor och de förstärktes av att marschen ”Överste Rolf Dahlström” då spelades för första gången.

Ett år senare var avvecklingen klar. Mitt sista år i uniform innehade den föga ärofyllda titeln ”Chef för avvecklingsområde Falun”. Det var det inte längre kul i försvaret med stålbad på stålbad, det var inte längre en organisation i medvind och jag övervägde aldrig att fortsätta som officer.

Det är imponerande att en organisation kan jobba för högtryck att göra ett sådant kanonjobb och ha en sån ambitionsnivå i uppgiften att lägga ner sig själv. I april 2000, två månader före nedläggningen, hade alla anställda fått någon form av nystart. Fortsatt verksamhet inom Försvarmakten, civilt jobb, studier eller förtida pension var några av alternativen. Johan Hederstedt var ÖB då och besökte oss under slutet av nedläggningen och meddelade då att det här var ett mönsterexempel på hur en nedläggning ska gå till. Under en rast stod Johan och jag och pratade och då kommer det fram en förrådsman och ställer sig bredvid oss och efter ett tag känner vi oss iakttagna av honom. Han tittar på Johan Hederstedt och säger ’du, jävla bra genomgång du hade’!

1998 tog jag över som ordförande för kamratföreningen efter Tomas Bornestaf och var då sedan tidigare även ordförande för I 13 kamratförening. Avståndet blev till sist för långt och jag koncentrerade mig då på Hälsingarnas förening. Vi flyttade tillbaka till Gävle vid nedläggningen av I 13, 2000. När

grundutbildningen i Gävle upphörde var mångas uppfattning att om man inte har något regemente - och det har man inte om man inte har någon grundutbildning - då behöver man ingen kamratförening heller. Då rasade medlemsantalet men Tomas tog tag i det och agerade för att kamratföreningen behövdes och lyckades vända utvecklingen. Medlemsantalet har under min tid ökat från 270 till nu närmare 450 st. Den första uppfattningen att kamratföreningen inte behövdes följaktligen var fel - det är nu den verkligen behövs och det har verkligen känts bra. Vi var med på det årsmöte en vardagkväll på järnvägsmuseet för 20 år sedan, Hans Beminge och jag, där vi valdes till sekreterare och ordförande. 8–10 medlemmar deltog. Sedan åt vi en landgång i en restaurangvagn och så var det klart. Hasse och jag sa då att vårt årsmöte kommer att se annorlunda ut med en tid mitt på dagen när folk är lediga - då får det bli lördagar. Vi ska göra det till fest med korum och musikkår. Så utvecklades det successivt till det som det är nu och många ser fram mot årsmötet både för ceremonierna och för den kamratliga samvaron inte minst.

Åren som ordförande har enbart varit kul. Det jobbigaste momentet var första veckan i september förra året, 2018, då väderleksutsikterna var bedrövliga inför Regementets dag på lördagen då vi samtidigt uppmärksammade föreningens 80-årsjubileum med musikpluton, stridsmoment, karolinerexercis, båtpluton, kokvagnsservering och utställningar. Men vädret skärpte sig väsentligt!

Något jag är stolt över är att jag lyckats omge mig med mycket duktiga medhjälpare. Självspelande piano eller vinnande lag kan gälla som liknelser. Ingen tittar bort när en uppgift glider ut, alla är beredda, det är hand upp och uppställning som gäller. Efter 2018 som var ett toppenår kändes det att efter att ha suttit längst, t o m längre än översten Hans Berggrens 16 år, så kan det inte bli bättre. Självklart kvarstår jag som medlem och jag kommer även fortsättningsvis arbeta för vår förening när tillfälle ges. Nu ser jag fram mot att sitta längst bak i bussen vid höstutflykten spela med i lotteriet med tjugorna.

För Bocken har arvet efter Knut Björkenstams framgångsrika och mångåriga redaktörskap förvaltats väl av den nya Bockenkommittén. Gensvaret har hittills bara varit positivt. Nya idéer och verksamhet har börjat genomföras och det är bra.

Källor
Intervju 2019-04-09
BA05 i Bosnien, från FN till IFOR

I luckan på en Sisu eller i en pbv har Rolf Dahlström stått mycket under den här missionen. Rekar, förhandlingar med parterna har tagit en stor del av tiden också för honom.

Hemvärnets musikkår förstärkt oktett med 10 [illegible]er och sångerskare

Sten Björkenstam på gästbesök

Bataljonsledningen
Från vänster:
Claes Wolgast
Sverker Göranson
Rolf Dahlström
Ove Nilsson

UR HILDING KVISTS MINNEN

av Thomas Tidholm

Trots försök med hålfotsinlägg
vilket orsakade pina, uttogs jag idag
till infanteriet i Gävle dit jag avreser
torsdag morgon kl. 05.30
Vet ej om man får medföra hårfett
vilket enligt Kurt kan leda fienden på spåren
men å andra sidan begagnas som vagnssmörja
även i det militära. Har nu skrivit ned
denna fråga att ställa till officeren

På logementet är vi nu endast femton
då Svanström från Marma avlidit av explosion
Orsaken är militär hemlighet. En som var där
säger att det var som att han försvann
och blev till en pöl med två fötter

Eriksson har förflyttats till arresten
efter ett försök att under permission
föra in och förvara en katt i skåpet
där den snabbt avled efter ynkliga läten
Han avslöjades om morgonen av sina tårar
då han tydligen varit mycket fäst vid densamma

Av oss här har nu ytterligare en
förgiftat sig med hårvatten eller liknande
och en påstår att han skjutit sig i benet
trots att inget hål syns
Andra klagar dagligt över krämpor
medan jag själv är vid hälsa
och har idag marscherat nära tre mil, men
tror mig inte om att ensam kunna
försvara fosterlandet. Gustav från Västgärde
har dock förklarat sig villig hjälpa till
och har föreslagit gemensamma fisbomber
laddade med regementets ärtsoppa
Vi ser nu fram mot kriget

Anm.: Minnena antas vara skrivna av diversearbetaren Hilding Kvist, en fiktiv person som sägs ha levt i Ljusnans dalgång i Hälsingland under förra halvan av 1900-talet. Hilding levde ett skiftande liv på olika mindre orter i landskapet, arbetade i skogen, på sågverk, som kontorist och på kommunförrådet. Publicerade i Thomas Tidholms bok Hilding Kvists minnen från 2014.

OLJEELDNING I TÄLTET

När vi åkte upp till Strömsund för slutövning 1966 var det grymt kallt, minus 40 grader och mer varje natt.

Vid Ånge stannade vårt persontåg för lunch. Där stannade även ett tåg som var inrett för persontransport i godsvagnarna. På utsidan av varje vagn satt en fotogenkamin.

Fanjunkare Brands och jag tittade på varandra. Förmodligen hade vi fått samma

tanke nämligen att ha oljeeldning i tälten. Vi spånade hela slutövningen hur vi skulle göra.

Under sommaren 1967 fixade vi material. När vi tog emot plutonmaterial bytte vi ut tältkamin 44 till kamin 39. Vi testade om vår ide fungerade. Och det gjorde det, trodde vi.

Första bataljonsövningen marsch och transport blev kompaniet grupperat vid P 48,26 som ligger väster om Skutskär.

Pvplutonen bestod av 24 man och två extra soldater. Plutonen disponerade två tält (ett tält 20 och ett tält 12). I tält 12 låg fj Brands och jag, 6 eldposter med oljeeldning i kamin.

Tidigt på morgonen går fj Brands och jag ut ur tältet och står och pratar på en mindre skogsväg cirka 30 - 50 m från tältet. Plötsligt hörs ett kanonskott från tält 12. Tältduken blåser upp sig som en ballong och ur tältröret far en oljesotstråle upp ca 15 - 20 m i luften.

Då hörs en röst som skriker: Ut för fan, det kan börja brinna! Ut kommer de skitigaste soldater jag någonsin sett. De var totalt svarta av oljesot.

För att kunna fortsätta övningen fick vi låna kompaniets bil för att åka och byta tält, kläder, kamin och övrig utrustning.

Oljeeldningen lade vi tills vidare på hyllan. Om vi hade tillsatt mer syre hade det säkert fungerat klockrent.

Pär Söderlund

HÖSTRESAN 2019

av Dennis Jonsson

Årets kamratresa gick till Uppsala. Vi startade vid Soldathemmet vid 08.00 i duggregn och vi ställde kosan mot Gamla Uppsala.

Väl framme i G:a Uppsala fick vi kaffe och mackor i Odinsborg. Regnet hade upphört och vi kände historiens vingslag eftersom detta är en av de första tingsplatser som Svea Rike styrdes ifrån. Efter fikat spatserade vi över till Vikingamuseet där vi delades upp i två grupper som fick var sin guide. Här fick vi bl. a. veta hur det gick till när Erik Jedvardsson blev ”den helige”. (Det kostade honom huvudet.)

Sedan buss in till Östra Aros, förlåt Uppsala, och mat på Domtrappkällaren. Den Wallenbergaren glömmer man inte i första taget.

Efter mat och kaffe promenerade vi nu i solsken till Uppsala domkyrka, där ny guide bl. a. berättade att detta är nordens största katedral. Fantastisk byggnad!

Efter en mycket intressant guidning i kyrkan begav vi oss till Gustavianum med dess berömda Anatomiska teater, där Olof Rudbeck d.ä. lät dissekera människor och djur för att öka kunskapen om hur människokroppen fungerar.

Efter avslutat besök tog vi oss till bussen och färd hem till Gävle. Under hemresan förrättades sedvanligt lotteri där 20-kronorssedlar i vanlig ordning var både betalning och lottnummer (genialt). Vare sig man vann på sin ”tjuga” eller ej så kände vi oss alla som vinnare även denna gång efter en mycket lyckad resa.

SOLDATHEMMET OCH SOLDATKYRKAN

av Mikael Mineur, ordförande för stiftelsen

Stiftelsen Sällskapet Hälsinge Regemente

I samband med nedläggningen av Hälsinge Regemente fattades beslut av stiftelsens instiftare att soldatkyrkan med tillhörande soldathem skulle bevaras för framtiden och att förvaltningen av byggnaden skulle omhändertas av en styrelse till vilken ledamöterna skulle utses av Svenska Kyrkan och Försvarsmakten (Gävleborgsgruppen).

Ordförande och styrelseledamöter har skiftat genom åren och som ordförande har vi innan mig sett Lars Ljungqvist och Thomas Bornestaf. Till detta år tappade vi två riktiga trotjänare i form av Rolf Jägare och Gunnar Kvist som under lång tid svarat för utmärkta prestationer för stiftelsens bästa. Jag är mycket glad över det faktum att vi lyckats ersätta Rolf och Gunnar med Torbjörn Åström och Lennart Kindvall som kommit in som friska fläktar med en gedigen känsla för vårt regemente i kombination med gedigna erfarenheter från näringslivet.

Byggnaden

Som du säkert förstår krävs en hel del för att byggnaden ska kunna bevaras i gott skick. Jag är väldigt glad över att regementet hann genomföra ett antal viktiga åtgärder innan byggnaden överlämnades till stiftelsen; bland annat byttes taket och fasaden fick en rejäl ansiktslyftning. 25 år senare börjar även

dessa åtgärder flagna och vi har under 2018 fått stor hjälp av Omar Jarnulf och Kenneth Lundström att ta fram en underhållsplan.

Under denna höst har vi genomfört en omfattande investering i kyrkan då vi blivit underrättade om att orgelläktaren inte håller måttet säkerhetsmässigt och därför måste byggas om till en icke blygsam kostnad.

Vår- och höstrust

I syfte att klara de mest akuta åtgärderna infördes tidigt en tradition att genomföra två årliga rustveckor, en vecka på våren och en på hösten. Tack vare våra duktiga och arbetsamma eldsjälar som Östen Andersson, Börje Wallgren, Arne Wallin, Lasse Nilsson och Sten Björkenstam med flera har vi under dessa veckor kunnat åstadkomma underverk utan andra kostnader än för material. Till i år har vi dessutom fått kraftfull förstärkning av Rune Westergren som efter genomförd högskoleutbildning i byggnadsvård anslutit till rustgänget full av kunskap och engagemang. Om du känner dig manad att göra en insats för byggnaden är du varmt välkommen att anmäla dig för tjänstgöring. Vi bjuder på fika och lunch de dagar du kan delta vid rustverksamheten.

Verksamheten

För att klara vårt uppdrag måste vi naturligtvis ha inkomster. Huvuddelen av dessa kommer från olika former av uthyrning av våra vackra och ändamålsenliga lokaler. De vanligast förekommande är bröllop, dop, begravningar och större fester. Vi har även ett antal fasta hyresgäster som nyttjar våra lokaler på mer regelbunden basis. Några exempel på dessa är Viktväktarna, Högskolan i Gävle och naturligtvis Gävleborgsgruppen.

För att klara vårt viktiga arbete med att ta hand om bokningar, dukning av lokaler och våra gäster har vi två duktiga värdinnor, utan vars insatser verksamheten inte skulle vara möjlig att genomföra.

Många av våra gäster uppskattar möjligheten att kunna samordna kyrkliga ceremonier med direkt tillgång till samlingslokal för minnesstund, fika eller fest.

Framtiden

Vi har under hösten inlett ett arbete med att finna vår verksamhetsidé för framtiden. Mängder av idéer har tagits fram i syfte att kunna bredda och fördjupa kundunderlaget till våra lokaler. Vid en analys av byggnadens skick och de verksamheter vi vill kunna erbjuda våra kunder finns dock ett betydande gap i form av konstadskrävande åtgärder då framförallt inomhusmiljön är mycket sliten och i stort behov av upprustning och investeringar. Dessa pengar förfogar stiftelsen inte över idag och vi överväger olika lösningar för att kunna genomföra de åtgärder som krävs.

Jag är därför mycket tacksam för de bidrag som lämnats av många av er, såväl som privatperson eller som företag. Möjligheten att bli förevigad på mässingsplåt som medlem i ”1000- kronorsklubben” eller som bidragsgivare till ”Kyrkans vänner” är fortfarande öppen och ditt bidrag kan vara avgörande för våra möjligheter att utveckla verksamheten. Jag påminner även om möjligheten att bli förevigad som företagssponsor, antingen genom fysiska insatser för byggnaden eller som bidragsgivare till verksamheten. (BG 5700-6108)

FANJUNKARN FÅR EN UTSKÄLLNING AV REGEMENTSCHEFEN

En dag blev fanjunkare Ber (fj) uppkallad till regementschefen för att han tyckte att fj misskött sin tjänst. Fj gick upp och anmälde sig hos regementschefen som tillrättavisade fj och sade till honom att skärpa sig. När fj kom ner på kaserngården igen möter han fackordförande för kompaniofficersförbundet vilken frågade vad regementschefen sagt. Då svarade fj: Vad är 5 minuters skäll mot ett liv i lättja. Efter det går fj därifrån lätt småvisslande. Fackordförande står kvar och tittar efter fj och ruskar på huvudet och kliar sig i nacken.

Pär Söderlund

KAMRATFÖRENINGENS ÅRSMÖTE 2019

av Claes Bengtsson

Hälsinge Regementes Kamratförening genomförde sitt åttioförsta årsmöte lördagen den 9 mars 2019. Föreningen har 450 medlemmar och 120 personer deltog i årsmötet. Samling för mingel och intagande av kaffe med den traditionella kardemummakakan skedde klockan 0900 i Soldathemmet. Vid entrén paraderade medlemmar ur Gästriklands Militärhistoriska Förening i karolineruniformer och med tidsenlig beväpning, musköt och blankvapen.

Gästriklands militärhistoriska förening. Foto: Bo Tangfelt

En förstärkt oktett (10 musiker + slagverkare) framförde marsch- och underhållsmusik, bland annat Norra Skånes infanteriregementes marsch och Norrbottens regementes marsch, Granskärsvalsen av Jonny Mattson, Sleepy Lagoon mm.

Gävleborgsbataljonens musikkår - förstärkt oktett med 10 musiker och slagverkare. Foto: Bo Tangfelt

Kamratföreningens igenkänningssignal blåstes (komponerad av närvarande musikern Ingvar Hansson) och ordföranden Rolf Dahlström hälsade alla välkomna, särskilt hedersmedlemmarna Tomas Bornestaf, Östen Andersson och Karl-Evert Englund. Ett speciellt välkommen riktades till årets högtidstalare försvarsminister Peter Hultqvist samt arméchefen general Engelbrektson. Hedersmedlemmen Prins Daniel har tackat för inbjudan, men hade inte möjlighet att delta (kanske skall vi inför nästa år meddela att han gärna får bjuda med sin hustru)

Efter genomfört lotteri spelades regementets marsch (komponerad 1845 av Herman Schmidt 1845 och antagen som regementsmarsch någon gång på 1860-talet) varefter samling skedde i soldatkyrkan. Innanför altarringen paraderade karoliner med regementets och kamratföreningens fanor.

På ordförande Rolf Dahlströms order ”Korum! Slag!” slog orkestern in årets korum, som leddes av tf militärpastorn, kyrkoherden Bengt Wiklund. Organist var Nicole Johansson. Gudstjänsten inleddes med psalm 593, Bevara Gud vårt fosterland (J L Runeberg). Bengt kåserade om uppgifter ur äldre och nyare fältandaktsböcker med samt talade om kristna grundvärderingar. Operasångaren Anders Larsson, en av karolinerna, framförde Tonerna av C L Sjöberg till pianoackompanjemang av Nicole Johansson. Därefter ledde Bengt oss i Herrens Bön och läste välsignelsen varefter församlingen sjöng psalmen 297, Härlig är jorden. Korum avslutades med att Rolf anförde oss i krigsmannabönen ’Gud bevare konungen och fäderneslandet’. Organist

Nicole spelade ett Preludium av Gordon Young varefter följde en kortare klockringning.

Efter korum fick vi lyssna till försvarsminister Peter Hultqvists högtidstal, som bland annat handlade om det skärpta säkerhetspolitiska läget i vår östra omgivning. Sverige har vidtagit en rad viktiga åtgärder med anledning av den nya situationen, Ministern nämner särskilt återinförandet av allmän värnplikt, ökat internationellt samarbete, samarbete i försvarsfrågor med Finland och övriga nordiska länder och internationellt informationsutbyte.

Vi har i dag högre militär förmåga och bra relationer med andra länder. Svenska försvaret har tillgång till c:a 4 000 insatsberedda värnpliktiga.

Årsmötet gästades även av arméchefen, general Karl Engelbrektson som gav ett mycket inspirerande, detaljerat och omfattande högtidstal. Det återges därför in extenso i en separat artikel.

Försvarsministern Peter Hultqvist & ordföranden Rolf Dahlström. Foto: Bo Tangfelt

Efter högtidstalen genomfördes sedvanliga årsmötesförhandlingar. Efter de stadgeenliga besluten om verksamhetsberättelse, ekonomi etc. följde val av styrelse och funktionärer för kommande verksamhetsår. Rolf Dahlström har varit vår ordförande i 20 år och har beslutat att ställa sin plats till förfogande. Som föreningens nya ordförande valdes Anders Jansson Gladh och till styrelseledamöter valdes Ulf Laurén, Lars Erik Nilsson, Ingmar Eriksson, Rune Westergren, Hans Beminge, Göran Larsson och Anders Lindström.

Efter genomförda årsmötesförhandlingar utdelades ett antal förtjänstplaketter, hölls tacktal och överlämnades blommor till förtjänta personer. Ett särskilt tacktal hölls till vår avgående ordförande.

Bengt Wiklund, Nicole Johansson och Anders Larsson. Foto: Bo Tangfelt

Den innehållsrika dagen avslutades med gemensam lunch och fortsatt mingel i före detta regementsmatsalen.

Ett stort tack för ett väl genomfört årsmöte.

KOMPANIAFTON

Trosskompaniet har kompaniafton för enbart befäl i pubkällaren som låg utanför B- och C-kasernerna. Vi träffades klockan 19 och efter hand blev stämningen hög i taket. Plötsligt tar fanjunkare Ston fram sin slidkniv och skär av slipsen på fanjunkare Sven, vilken tar tag i den lilla slipsstump som blev kvar och säger iskallt: Det är Pudding Perssons slips. Vi dansar och skålar med varandra och har allmänt trevligt, tiden går med rasande fart.Plötsligt sträcker fj K. Ell händerna upp i takvalvet och ropar: Ge mig en sup per man annars släpper jag taket! Han fick ingen sup, han hade tillräckligt innanför västen ändå. Efter midnatt gör vi kväller. Nästa dag när tjänsten började igen upptäcks att hela taket som bestod av 20 cm betong och 30-40 cm sten och jord rasat in på pubkällaren. Hela befälslaget på kompaniet hade en enorm tur. Det var några kollegor som mådde dåligt länge efter det.

Pär Söderlund

KAMRATFÖRENINGENS VERKSAMHET 2018

(en sammanfattning av årets verksamhetsberättelse för Kamratföreningen)

Styrelsen för Hälsinge regementes Kamratförening får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten 2018.

Förste Hedersledamot: HKH Prins Daniel
Hedersledamöter:

Överste 1 Karl-Evert Englund	Generallöjtnant Hans Berndtson
Kapten Östen Andersson	Försvarsminister Peter Hultqvist
Överste Tomas Bornestaf	Jur. Kand. Agneta Björkenstam
F. Landshövdingen. Lars Ivar Hising	

		Mandatperiod
Ordförande	Rolf Dahlström	2018
Vice ordförande	Göran Larsson	2017-2018
Sekreterare	Hans Beminge	2017-2018
Kassör	Rune Westergren	2017-2018
Ledamöter	Anders Lindström	2017-2018
	Lars-Erik Nilsson	2018-2019
	Ingmar Eriksson	2018-2019
	Ulf Laurén	2018-2019
	Olle Larsson	Representant I14S
	Jan-Olof Strandberg	Representant Hemvärnet
VU	Rolf Dahlström	
	Hans Beminge	
	Rune Westergren	
Revisorer	Rolf Jägare	2018
	Peter Bohlin	2018
Revisorssuppleanter	Lena Broman	2018
	Kenneth Lundström	2018
Valberedning	Anders Jonsson, sammankallande	2018
	Sune Sundell	2018
	Gunnar Kvist	2018
Redaktörer för Bocken	Jan-Olof Strandberg, Olle Larsson och Bo Tangfelt	
Klubbmästare	Göran Larsson	
Rekryteringsansvarig	Ulf Laurén	

Styrelseledamot i Stiftelsen Sällskapet Hälsinge Regemente är Hans Beminge. Antalet medlemmar den 31 december 2018 var 446 (427). Styrelsen har under året genomfört sex protokollförda sammanträden.

Föreningens 80:e årsmöte genomfördes den 11 mars med ett 120-tal medlemmar och anhöriga. En utförlig artikel om årsmötet återfinns i Bocken 2018, s. 63 ff.

Högtidstalare vid årsmötet var tre till antalet då Kamratföreningen firade 80 år som förening. De tre talarna var de tidigare cheferna för regementet, Karl-Evert Englund, Hans Berndtson och Tomas Bornestaf. Samtliga tre högtidstal finns återgivna i Bocken 2019.

Föreningens 80-årsfirande påbörjades under 2018 i och med årsmötet den 10 maj. Vid årsmötet slöt 110 av föreningens egna medlemmar upp tillsammans med anhöriga. Det serverades den sedvanliga Bogårdskakan och kaffe. Vid entrén till Soldathemmet paraderade karoliner ur Gästrike Militärhistoriska Förening (GMF), för att välkomna årsmötesdeltagarna.

Årsmötet i dess helhet finns återgivet i Bocken 2018 s 83 ff.

Gävleborgsbataljonens musikkår. Foto: Bo Rossander

Vid Veterandagen den 29 maj representerades föreningen av Rune Westergren som förare av kamratföreningens fana, samt av Svante Karén som förare av I 14 S fana. Text och bild från Veterandagen finns i Bocken 2018 s 26.

Som en utomordentligt viktig del av 80 års verksamhet i föreningen ingick det att genomföra ett Regementes Dag den första september. Förutom Kamratföreningen deltog Gävleborgsbataljonens musikår, frivilligorganisationerna, Gävleborgsgruppen, Sveriges Veteranförbund Fredsbaskrarna, Eskilstuna skarpskyttar, Gästrike Militärhistoriska Förening, Soldathemmet. Inte minst genomförde Gävleborgsbataljonen en uppvisning i form av en stridsövning i regementsparken samtidigt som bataljonens båtpluton förevisade den verksamhet den bedriver på plats vid Gävle Strand (samtidigt genomförde kommunen Å-draget). Mer om Regementes Dag finns att läsa i Bocken 2018 s 77 ff.

Kamratföreningen sponsrar Stiftelsen Sällskapet Hälsinge Regemente. Kamratföreningen har under året lagt blommor och tänt ljus på regementets grav. Kamratföreningen är representerat i SMKR (Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund). Föreningens hemsida har även i år förnämligt skötts av Olle Larsson. Kamratföreningens årsskrift Bocken 2018 har givits ut av Jan-Olof Strandberg, Bo Tangfelt och Olle Larsson.

SKJUTNING MED PVPJÄS 1110

Fanjunkare Brands (fj) säger åt mig klockan 10 på förmiddagen att ge soldaterna order att förbereda för skjutning från 600-vallen, stora banan A med pvpjäs och övningsvapen 7,62. När du har gett order kan du hämta mig efter lunch säger fj som bor vid korthållsbanan. Jag går hem till honom, knackar på och får till svar, kom in. Det lät som en svetslåga. När jag kom in gick jag fram och hälsade på frun. Jag märkte då att det var ett spänt förhållande emellan dem. Frun säger: Reta mig inte! När vi går ut, går jag först och då hör jag att fj säger något till sin fru. Efter det hör jag ett frasande. Frun tar en gjutjärnsstekpanna och slår sin man i bakhuvudet så han faller omkull, avsvimmad. Efter cirka 20 sekunder kvicknar han till och reser sig upp och efter ytterligare en stund går vi till skjutvallen där soldaterna har gjort alla förberedelser klara. Jag avdelar en gruppchef som skjutledare och en till sjukvårdsman för att kontrollera fj hälsotillstånd. Fj hade den största bula jag någonsin sett på någons huvud. Skjutningen genomfördes på ett mycket bra sätt av gruppchefen.

Pär Söderlund

I 14 S VERKSAMHET 2018

Ledningen har under året haft följande sammansättning:

Klubbförare	Benny Gustafsson
Förste avlösare	Olle Larsson (tillika hemsidesansvarig)
Andre avlösare	Owe Sandin
Skrivare	Cajsa Gotthold
Myntsamlare	Svante Karén
Gästabudsarrangör	Gunnar Hagstedt
Lösöresbevarare	Rolf Andersson

Ledningen har under året haft fyra möten.

I 14 S hade vid årets slut 92 medlemmar (2017: 97 st) varav 28 är ständiga medlemmar samt två hedersledamöter.

Verksamhet:

I 14 S har under året varit representerad i moderföreningens styrelse genom Olle Larsson. Föreningen är medlem i SMKR (Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund).

Föreningen har deltagit i SMKR centrala och regionala möten. Teman har därvid huvudsakligen varit utveckling av samarbetet med Försvarsmakten, rekrytering och stärkt föreningsdemokrati. Samarbete mellan FM och kamratföreningarna har förtydligats

Vår förening ingår i SMKR nätverk för veteranfrågor. Olle Larsson har därvid varit föreningens kontaktman.

Vår förening hedrade Sveriges Veteraner med föreningens fana vid Veterandagen den 29 maj vid Sjöhistoriska museet på Gärdet. Fanförare var Svante Karén och Rolf Andersson.

Vårträffen med årsmöte och höstträffen genomfördes i en festlokal på Rigagatan som ställts till vårt förfogande genom vår tidigare ledamot i ledningen Lars-Gösta Carlsson. Vid höstträffen gav nye ordföranden i Stiftelsen Hälsinge regemente Mikael Mineur bland annat en uppskattad expose över sin tjänstgöring som försvarsattaché i Japan.

Föreningsträffarna har genomförts med alltigenom egna insatser varför priset kunnat hållas på en låg nivå.

De sedvanliga I 14-luncherna har genomförts på Militärsällskapet.

Stödet från Gävleborgsgruppen och moderföreningen i Gävle har varit utomordentligt gott och är av största värde för vår förening.

Ledningen

†

MEDLEMMAR SOM, ENLIGT VAD FÖRENINGEN KÄNNER TILL, AVLIDIT 2018 – 2019

Hörner Bengt	Uppsala	27 mars 2019
Sikström Ralf	Gävle	19 april 2019
Ringqvist Lars	Gävle	12 maj 2019
Malm Sölve	Ockelbo	14 september 2019
Sundstedt Åke	Hultsfred	20 september 2019
Gerdin Barbro	Gävle	23 september 2019
Laurén Ulf	Gävle	18 november 2019

Frid över ditt minne
I ljust minne bevarad
Ditt minne lever
Vi kommer aldrig att glömma dig
Minnena finns kvar

Foto: Bertil Johansson.

God Jul
och
Gott Nytt År

BOCKEN
2019

MEDLEMSBLAD FÖR KUNGL. HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING